

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİ İLE DİĞER ÖĞRETMENLİK BRANŞI
ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME DÜZEYLERİ VE
AKADEMİK ÖZ YETERLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BAZI
DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Sedat KURAL

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ AHMET NACİ DİLEK

BARTIN-2022

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ İLE
DİĞER ÖĞRETMENLİK BRANŞI ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME
DÜZEYLERİ VE AKADEMİK ÖZ YETERLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sedat KURAL

BARTIN-2022

KABUL VE ONAY

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Naci DİLEK danışmanlığında hazırlamış olduğum “BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ İLE DİĞER ÖĞRETMENLİK BRANŞI ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME DÜZEYLERİ VE AKADEMİK ÖZ YETERLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

10.05.2022

Sedat KURAL

ÖNSÖZ

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile diğer öğretmenlik branşı öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ile akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişki bazı değişkenlere incelenmesi amacıyla yaptığım bu çalışmamda danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Naci DİLEK'e Tez çalışmamın her aşamasında bilgi, tecrübe ve yardımlarını esirgemediği için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sedat KURAL

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ İLE DİĞER ÖĞRETMENLİK BRANŞI ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME DÜZEYLERİ VE AKADEMİK ÖZ YETERLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Sedat KURAL

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Naci DİLEK

Bartın-2022, sayfa: 72

Bu araştırmada Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile diğer öğretmenlik branşı öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi için ilişki tarama modeli kullanıldı. Araştırmanın evreni, Bartın Üniversitesi öğretmenlik bölümlerinde bulunan (Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği) 1622 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubu ise Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünden 97 kişi diğer öğretmenlik branşlarından ise 101 olmak üzere toplamda 198 kişiden oluşmaktadır. Semerci (2016)'nın geliştirdiği “*Eleştirel (Kritik) Düşünme Eğilimi (EDE) Ölçeği*” ve Owen & Froman (1988) tarafından oluşturulan ve Ekici (2012) tarafından Türkçeye uygun hale getirilen “*Akademik Öz yeterlik Ölçeği*” ile toplanmıştır. Öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri tespit edilmiştir. Veriler SPSS 26 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde bağımsız grupların karşılaştırılmasında t-Testi, ikiden çok küme karşılaştırmalarında ise One Way ANOVA testinden ve eleştirel düşünme düzeyi ve akademik öz yeterlikleri arasındaki

ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizi yapıldı. Araştırmanın sonucunda, Beden eğitimi ve spor öğretmeni adayları ile diğer öğretmenlik branşı adaylarının, cinsiyetleri, anne ve baba eğitim durumu, düzenli olarak kitap okumak, düzenli olarak spor yapmak, aile gelir durumu, bölüm ve sınıf değişkenleri ile eleştirel düşünme ve akademik öz yeterlikleri arasında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Ayrıca eleştirel düşünme düzeyi ve akademik öz yeterlik inancı arasında pozitif yönlü ve orta düzey bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri arttıkça akademik öz yeterliklerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Öz Yeterlik, Beden Eğitimi ve Spor, Eleştirel Düşünme.

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHING DEPARTMENT STUDENTS AND OTHER TEACHING BRANCH STUDENTS, ACCORDING TO SOME VARIABLES

Sedat KURAL

Bartın University

Graduate School

Department of Physical Education and Sport Teaching Science

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Ahmet Naci DİLEK

Bartın-2022, pp: 72

In this study, it was aimed to examine the relationship between the critical thinking levels and academic self-efficacy of physical education and sports teaching department students and other teaching departments according to some variables. Relational survey model was used to determine the relationship between students' critical thinking levels and academic self-efficacy. The universe of the research consists of 1622 students in the teaching departments of Bartın University (Social studies teacher, Turkish teacher, Primary school mathematics teacher, Psychological counseling and Guidance teacher and Classroom teacher). The study group consists of 198 people in total, 97 from the Physical Education and Sports Teaching department and 101 from other teaching branches. It was collected with the “*Critical Thinking Disposition (EDE) Scale*” developed by Semerci (2016) and the “*Academic Self-Efficacy Scale*” created by Owen and Froman (1988) and adapted to Turkish by Ekici (2012). Students' critical thinking levels and academic self-efficacy were determined. The data were analyzed with the SPSS 26 program. In data analysis, t-Test was used to compare independent groups, One Way ANOVA test was used for comparisons of more than two clusters, and correlation analysis was used to determine the relationship between critical thinking level and academic self-efficacy. At the end of the research, there

was a between the gender, mother and father education status, regular reading, sports habits, family income, department and class variables, critical thinking and academic self-efficacy of physical education and sports teacher candidates and other teacher candidates there was remarkable no difference. In addition, a positive and moderate relationship was found between the level of critical thinking and the belief in academic self-efficacy. As students' critical thinking levels increased, their academic self-efficacy also increased.

Keywords: Academic self-efficacy, Critical thinking, Physical education and sports.

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	ii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLOLAR DİZİNİ.....	xi
EKLER DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	2
1.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sayıtlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar	5
2. LİTERATÜR ÖZETİ.....	6
2.1. Eğitim.....	6
2.2. Beden Eğitimi	7
2.3. Öğretmen	8
2.4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni.....	9
2.5. Düşünme	10
2.5.1. Eleştirel Düşünme.....	11
2.5.2. Eleştirel Düşünmenin Tarihi	13
2.5.3. Eleştirel Düşünme Becerileri	14
2.5.4. Eleştirel Düşünme ve Eğitim	16
2.5.5. Eleştirel Düşünme Becerileri ve Eğitim.....	19
2.6. Öz Yeterlik.....	24
2.6.1. Akademik Öz Yeterlik	25
2.6.2. Akademik Öz Yeterlik Boyutları:	26
3. MATERYAL VE METOT	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Katılımcılar.....	28
3.3. Verilerin Toplanması.....	28

3.4. Verilerin Analizi.....	29
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	30
4.1. Bulgular	30
4.1.1. Birinci Alt Problemin Bulguları.....	30
4.1.2. İkinci Alt Problemin Bulguları	30
4.1.3. Üçüncü Alt Problemin Bulguları	32
4.1.4. Dördüncü Alt Problemin Bulguları	34
4.1.5. Beşinci Alt Problemin Bulguları	37
4.1.6. Altıncı Alt Problemin Bulguları.....	38
4.1.7. Yedinci Alt Problemin Bulguları	39
4.1.8. Sekizinci Alt Problemin Bulguları	40
4.2. Tartışma.....	41
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	47
5.1. Sonuç	47
5.2. Öneriler	48
KAYNAKLAR.....	49
BİBLİYOGRAFYA	58
EKLER	59
ÖZGEÇMİŞ	72

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
No	No
4.1: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyi ve akademik öz yeterlik puanlarının cinsiyete göre bağımsız örneklem için t- Testi sonuçları.....	30
4.2: Katılımcıların aile gelir durumuna göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin istatistiksel değerleri.....	31
4.3: Katılımcıların aile gelir durumuna göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin One-Way ANOVA testi sonuçları.....	32
4.4: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeylerinin ve akademik öz yeterliklerinin sınıf düzeylerine göre istatistiksel değerleri.....	33
4.5: Katılımcıların sınıf düzeylerine göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin One-Way ANOVA testi sonuçları.....	34
4.6: Katılımcıların düşünme düzeylerinin ve akademik öz yeterliklerinin anne eğitim durumuna göre istatistiksel değerleri.....	35
4.7: Katılımcıların anne eğitim durumuna göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin One-Way ANOVA testi sonuçları.....	36
4.8: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeylerinin ve akademik öz yeterliklerinin baba eğitim durumuna göre istatistiksel değerleri.....	36
4.9: Katılımcıların baba eğitim durumuna göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin One-Way ANOVA testi sonuçları.....	37
4.10: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlik puanlarının düzenli olarak spor yapmalarına göre bağımsız örneklem için t- Testi sonuçları.....	38
4.11: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyi ve akademik öz yeterlik puanlarının okudukları bölümlere göre bağımsız örneklem için t- Testi sonuçları.....	38
4.12: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeylerinin ve akademik öz yeterliklerinin düzenli olarak kitap okuma değişkenine göre istatistiksel değerleri.....	39
4.13: Katılımcıların düzenli kitap okuma değişkenine göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin One-Way ANOVA Testi sonuçları.....	40
4.14: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasındaki korelasyon testi sonuçları.....	41

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
Ek- 1 Kişisel Bilgi Formu	59
Ek- 2 Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	61
Ek- 3 Eleştirel (Kritik) Düşünme Eğilimi Ölçeği	63
Ek- 4 Eleştirel (Kritik) Düşünme Eğilimi Ölçeği İzin Yazısı	70
Ek- 5 Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği İzin Yazısı	71

1. GİRİŞ

Farklı düşünen insanların kapalı toplumlarda sahip oldukları farklı düşünceyi devam ettirmesi ve dile getirmesi zordur. Bu durumu aşmak için büyük bedeller ödemek zorunda kalabilirler. Yeterli öz güvene sahip olmayan kişiler ya farklı düşünmekten vazgeçerler ya da düşüncelerini gizlerler. Eğitim sistemleri bireylerin eleştirel düşünmesini sağlayarak, toplumun yanlışlarını görmesini, eleştirdikçe akademik öz güvenin artmasına ve bilimsel gelişmelerin yaşanmasına sebep olabilir. Günümüzde sahip olduğumuz sanatsal, bilimsel ve teknolojik gibi birçok gelişmenin temelinde eleştirel düşünme ve başarıya duygusunun sağlamış olduğu bir motivasyon vardır.

21.yüzyılda birçok kurumda değişimler yaşandığı gibi eğitim kurumunda da değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimlere uyum sağlamak ve doğru adımlar atmak için birçok beceriye ihtiyaç vardır. Kişilerin sahip olması gereken becerilerin kazandırılması eğitimin amaçları içerisinde bulunmaktadır. Bu yüzden eğitim müfredatlarında son dönemlerde insanların düşünme becerilerine yardımcı olmak için düzenlemeler yapılmaktadır. *“Eleştirel düşünme, kişilerin amaçlı olarak ve kendi kontrolleri altında yaptıkları, alışılmışın ve kalıpların yinelenmesinin engellendiği, önyargıların, hipotezlerin ve verilen her türlü bilginin sınındığı, değerlendirildiği, yorumlandığı ve farklı yönlerinin, kapsamalarının, anlamlarının ve sonuçlarının tartışıldığı, fikirlerin sonuca varılarak değerlendirildiği, akıl yürütme, mantık ve karşılaştırmanın yapıldığı ve son olarak belirli düşüncelere, teorilere ya da davranışlara varılan düşünme şeklidir”* (Erduran, 2018). Eğitim sistemi dönemin ve ülkenin isteklerini karşılayacak seviyede bireyler yetiştirmek ve kişilerin istemiş oldukları ya da ihtiyaç duyduklarının paralelinde eğitim ortamı oluşturması gerekir. Eğitim sürecinin pratik yapma sürecinin düzenleyeni olan öğretmenler eğitim programlarını etkileyebilmektedir. Böylece öğretmenler çağın koşullarına uyumlu bir şekilde eğitim sürecini düzenlemeli, derse yönelik sorumluluklarını istenilen şekilde yerine getirmeli ve eğittiği insanların bilgi ve beceri bakımından donanımlı bir biçimde yetişmelerinde etkili olmaktadır (Ayvaz, 2018). Bireylerin daha iyi ve bilinçli olarak yaşamaları, karşılaştıkları engelleri daha uygun yöntemler ile aşmaları ve bireysel ve sosyal gelişmelerine katkıda bulunan düşünme insanlar için elzem becerilerden bir tanesidir. Özgürlüğün hâkim olduğu eğitim faaliyetleri eleştirel düşünebilen kişilerin yetişmesi için önemlidir. Bunun için öğrenme durumları esnek, çok boyutlu düşünme, bilimsel düşünme, yetenekleri geliştiren ve

oluşturan bir eğitim ikliminin olması gerekmektedir. Böylece ezberci anlayışa sahip bireylerin yerine eleştirel ve yaratıcı düşünen bireylerin yetişmesi mümkün olur (Gül, 2019).

Bireylerin eleştirel düşünebilmesi için yeterli öz güven ve motivasyona sahip olmalıdır. Kendini bilen ve öz yeterlik inancı yüksek bireyler daha iyi düzeylerde eleştirel düşünebilirler.

Öz yeterlik inancı, bireyin sahip olduğu yeteneğin o yetenek ile ilgili herhangi bir işte yeterli olmasına inanmasıdır (Deniz, 2020). Öz yeterlik inancı, birçok araştırmanın konusu olmuştur. Bunun sebebi öz yeterlik inancı, bireylerin olumsuz durumlar ile nasıl mücadele edileceği ve bireysel düşünceleri ve pratikleri ile alakalıdır. İnsanlar kazandıkları bilgiler ve yaşantılar ile herhangi bir alanda ne kadar yeterli olduklarına ve o alanda ne kadar başarılı oldukları konusunda çözümler yaparlar (Biricik, 2015). Öz yeterlik inancı seviyesi yüksek olan bireylerin akademik faaliyetlerde düşük öz yeterliliğe sahip kişilere oranla başarı elde etmek için daha mücadeleci olduklarını söyleyebiliriz (Adak, 2021). Akademik öz yeterlik de akademik başarıyı etkileyen faktörler içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca kişilerin performansını da etkileyerek insanların zihinsel süreçlerini etkiler (Deniz, 2020). Akademik öz yeterlik inancı kişilerin akademik bir görevi üstlenmesi sonucunda o göreve yönelik düşünceleri ve pratikleridir (Biricik, 2015). Öz yeterlik algısı yüksek olan bireylerin yetiştirilmesi için öğretmenlerin de öz yeterlik algıları yüksek olmalıdır (Kural, 2018).

Böylece Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerini ve akademik öz yeterliklerini tespit etmek kıymetlidir.

1.1. Problem

Bu araştırmanın problem cümlesi, “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile diğer öğretmenlik branşı öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ile akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişki bazı değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?”

1.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri

1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile ailelerinin gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile anne ve baba eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile düzenli olarak spor yapmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile okudukları bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile düzenli olarak kitap okumaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile diğer öğretmenlik branşı öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin anne ve baba eğitim durumu, düzenli olarak kitap okumak, cinsiyet, aile gelir durumu, sınıf, bölüm ve düzenli olarak spor yapmak değişkenlerine göre incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eleştirel düşünen kişiler insanlığın gelişimine büyük katkılarda bulunmuşlardır. Bireylerin öğrenmesi eğitim sistemlerinin amaçları arasında bulunur. Fakat bireylerin eleştirel bir bakış açısıyla ve sorgulayarak öğrenmesi daha faydalıdır. Eleştirel düşünmeyen ve sorgulayamayan kişilerin bir robot gibi verilen bilgileri bir süzgeçten geçirmeyerek olanı ezberlemeleri olağandır. Eleştirel düşünme yaratıcı, girişken ve mantıklı düşünen, kişilerin yetiştirilmesi için önemlidir. Eleştirel düşünbilmesi için bireylerin yeterli öz yeterliğe sahip olunmalı. Yeterli öz yeterliğe sahip olmayan insanlar kendilerini yetersiz görebilir ve bir konu hakkında düşünmekten çekinebilirler. Öz yeterlik düzeyi güçlü olan bireyler güçlü akademik öz yeterliğine de sahip olabilirler. Akademik öz yeterlik düzeyi yüksek insanların akademik alanlarda diğer insanlardan daha başarılı olmaları mümkündür. Eleştirel düşünme becerisi ve güçlü bir akademik öz yeterlik seviyesi ile buluştuğunda başarının ve yeni şeylerin oluşması mümkündür.

Çağdaş eğitim sisteminde eğitim kurumlarının fonksiyonu yaratıcı, eleştirel düşünen, bilgiyi üreten ve bilişim teknolojilerini iyi kullanan kişiler yetiştirmektir (Aliustaoğlu ve Abdulkadir, 2015). Eğitim kurumlarında eleştirel düşünen bireyleri yetiştirilmesi için eleştirel düşünme yeteneğine sahip öğretmenlerin olması lazım (Akbulut, 2019). Öz yeterlik inancı öğretmenlerin mesleklerini icra ederken hedeflerini istenilen şekilde yerine getirmeleri için onlara motive edici inancı sağlayabilir (Aksu, 2008). Akademik öz yeterliliği yüksek olan kişiler akademik görevleri yapar iken zorluklar karşısında yılmadan ve başarıya ulaşabilmek için güçlü bir iradeye sahip olabilirler (Eroğlu ve Yıldırım, 2018).

Bu bağlamda; akademik öz yeterlik ve eleştirel düşünme düzeyleri yüksek olan öğretmen adaylarının olması onların daha başarılı olmasının yanı sıra yetiştirecekleri öğrencilerin de daha başarılı olmalarına neden olabilirler.

1.4. Sayıtlar

- 1) Katılımcıların araştırmada kullanılan anket sorularına dürüstçe ve bilinçli olarak cevapladıkları varsayılmıştır.
- 2) Bu araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerli ve güvenilir bir araç oldukları kabul edilir.

- 3) Araştırmada kullanılan ölçeklerin katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerini düzeylerini ölçtüğü kabul edilmiştir.
- 4) Veri analizlerinin araştırmaya uygun olduğu kabul edilmiştir.
- 5) Araştırmanın çalışma grubu evreni temsil edecek özelliğindedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma “*Eleştirel (Kritik) Düşünme Eğilimi Ölçeği*” ve “*Akademik Öz Yeterlik Ölçeği*” anket maddelerine verilen cevaplar ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın amaçları ile sınırlıdır.
3. Araştırma, 2020– 2021 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
4. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 2020– 2021 eğitim öğretim döneminde eğitime devam eden öğretmen adayları (Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Sınıf öğretmeni) katılımcıları ile sınırlıdır.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

2.1. Eğitim

Eğitim kişilerin topluma doğru bir şekilde uyum sağlaması için önemli olmasının yanı sıra yadsınamaz bir ihtiyaçtır. Kişilerin davranışlarında deneyimleri vasıtasıyla istendik bir biçimde değişim olmasına eğitim denir (Tuzcu, 2019).

Eğitimin bazı amaçları arasında:

- Bireylerin kendini gerçekleştirme koşulları oluşturmak.
- Topluma uyum sağlamak.
- Demokratik bir karakter oluşturmak.
- Ekonomik bilinç oluşturmak.
- Bilimsel farkındalık kazandırmak.
- Etik ve girişimci bireyler yetiştirmek, bulunur (Töremen, 2011)

Eğitim faaliyeti insanlık geçmişinde çok eski bir yere sahiptir. Eğitimin bünyesinde herhangi bir toplulukta bulunan bir birey, topluluğa uyum sağlamak için çevresiyle etkileşim kurmakta ve bu etkileşim sürecinde birçok beceri kazanmaktadır. Bir toplumun sürekliliğini korumasına ve gelişmesine eğitim katkıda bulunmaktadır (Altuntaş, 2019). “*Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek, yöneliş ve diğer davranış örüntülerini kazandığı süreçler toplamıdır*” (Demirel ve Kaya, 2002; akt. Levent, 2019).

Eğitimin bazı özellikleri:

- Değişkendir.
- Süreçtir.
- Planlıdır.
- Kazanım sağlar.
- Davranış değişikliği oluşturur (Levent, 2019).

İnsanoğlu var olduğundan beri sosyal bir çevre içerisinde bulunmaktadır. Bu sosyal çevre ise devam eden bir değişim içerisinde. İnsanların bulunduğu toplumun kültürünü öğrenmesi, sosyalleşmesi ve çevreye uyum sağlamasında eğitim bir araç görevi görmektedir. Toplumda yaşanan değişim, toplumun bireylerden beklediği şeylerin değişmesine neden olabilmektedir. İnsanların yaşadığı döneme ayak uydurması ve dönemin gerektirdiği entelektüel birikime sahip olabilmek için kendilerini geliştirmek zorundadır (Kurga, 2018). Eğitim kişinin davranışlarında kendi deneyimleri aracılığıyla bilinçli olarak istenilen

davranış değişikliği oluşturma sürecidir. İnsan davranışlarını doğuştan ve sonradan kazanılan davranışlar olarak 2 gruba ayırabiliriz. Eğitimin ana hedefi sonradan kazanılan davranışlardır. Bunun yanında eğitim doğuştan var olan davranışlar ile de ilgilenir. Bireyin istendik davranış değişikliği formal ve informal eğitim biçimleri olarak gerçekleşmektedir. Formal eğitim planlı ve sistemli olmasının yanı sıra kurumsaldır. İnfomal eğitim ise rastgele öğrenmeleri içerir, plansız ve sistemsizdir (Cirit, 2020).

2.2. Beden Eğitimi

Kişilerin fiziksel etkinliklere katılım koşuluyla davranışlarında eğitim sisteminin istediği biçimde değişim oluşma sürecine beden eğitimi denir. Beden eğitiminin merkezinde hareketler ve hareketler ile öğrenme vardır (Tuzcu 2019). Tuzcu (2019)'a göre beden eğitimi hareketler vasıtasıyla insanların eğitilmesidir. Beden eğitimi, ülkenin eğitim politikalarına uygun bir şekilde bireylerin psikolojik, bedensel ve zihinsel gelişimlerini sağlamaktadır. Kişilerin toplum normlarına uygun şekilde yaşaması olumlu ilişkiler kurması ve sürdürmesi, insan haklarını benimseyen, yardımsever, dürüst davranması, akıllı ve zeki olması, fiziksel ve psikolojik olarak sağlıklı olması ile ilgilidir. Beden eğitimi, insanların kişilik oluşurmada ve doğru yönde gelişmesine ve sosyalleşmesinde önemli bir katkıya sahip olmasının yanı sıra ruhsal ve fiziksel sağlığını, vücudun fiziksel becerilerini geliştirmeye yönelik ihtiyaç halinde çevreye ve katılımcıların özelliklerine göre değişkenliği sahip olan esnetilmesi mümkün olan kurallar ile oyun, spor, jimnastiği kapsayan çalışma ve alıştırmalar içeren fakat rekabet içermeyen fiziksel ve psikolojik ve zihinsel verimi artıran bir etkinliktir (Tuzcu 2019). Bir toplumun sosyolojisini, ekonomisini ve kültürel oluşumunu biçimlendiren temel faktörlerden biri de beden eğitimi ve spor terimidir. Beden eğiminin çeşitli etkilerini 2 ana başlık altında inceleyebiliriz.

1. Kuvvet, dayanma, çeviklik, hız ve nesne kontrol etme gibi nitelikleri barındıran psikomotor alandır.
2. Psikomotor yeterliklere sahip kişilerin kendini anlama, hareket etmek için istekli, bireysel ve sosyal bakımdan daha nitelikli ilişkiler kuran ve nihayetinde bütün bu niteliklerin bütününün bireylerde oluşturduğu mutlu olma duygusunu da içeren bir ruh sağlığı alanıdır (Aslan, 2019).

Beden eğitiminin sağladığı gelişimler onun dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de ders müfredatlarına girmesine neden olmuştur (Cirit, 2020). Beden eğitimi genel eğitimin içinde bulunur. Çocukların oyun haklarını okul ortamında güvenceye alarak

keyifli vakit geçirmelerini sağlar. Bütün öğrenciler beden eğitimi dersi ile yeteneklerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi hakkına sahiptir. Beden eğitimi kapsamında oluşturulan beceri ve kuvvet içeren planlı etkinlikler gelişimi destekleyerek sağlıklı bir ömür yaşamaya destek verir (Topal, 2019).

2.3. Öğretmen

Öğretme-öğrenme süreçlerinin yaşandığı yerler genellikle eğitim kurumlarıdır. Eğitim kurumlarında yapılan planlı, kontrollü ve örgütlü etkinliklere öğretim denmektedir. Öğretmen belirli bir programa bağlı kalınarak düzenlenen planlı eğitim faaliyetleri neticesinde öğrencilerde bilinçli davranış değişikliği oluşturan mesleği öğretme olan kişilerdir. Bundan dolayı eğitimsel etkinliklerin önemli bir ögesi olan öğretmenler nitelikli kişilerin yetişmesinde toplumdaki barış ve düzenin sağlanmasında ülkenin zenginleşmesinde, bireylerin sosyalleşmesinde ve kültürel devamlılığın sağlanmasında önemli bir faktördür. Öğretmenin nitelikleri öğrencilerin kişilik gelişmelerini, okula ve derse karşı tutumlarını yönlendirebilir. Uygun olmayan öğretmen davranışı ve tutumları öğrencilerin okulu sevmemesine ya da derslerde başarısız olmalarını etkiler. Eğitimin kalitesi öğretmenlerin özellikleri ile bağlantılıdır. Eğitim sistemi içinde yapılan tüm iyileştirmeler yeterli kapasitede olmayan öğretmenler olmadıkça eğitimde istenilen sonuçlar alınamaz (Korur, 2014). Öğretmenlik mesleğini yapan kişiler yeterli kişiler olmalıdır. Bir toplumun ilerleyebilmesi ve yüksek düzeyde refaha kavuşabilmesi için okullarda gerekli eğitimin verilmesi gerekmektedir. Fakat okullarda istenilen düzeyde bir eğitimin olabilmesi için iyi öğretmenlere ihtiyaç vardır (Seferoğlu, 2004). Öğretmen öğrenenlere istedik davranışlar ve verilmesi istenen bilgileri öğrenenlere vermesi gereken ilk kişi ve öğretim etkinliği esnasında yönlendiricidir. Öğretmen eğitim faaliyetlerini gerçekleştirirken öğretim yöntem ve tekniklerini kullanır ve böylece öğrencilerin eğitim faaliyetinden ne kadar etkilendiklerini değerlendirir. Öğretmen öğrencilere bilgi vermek ile görevli olmasının yanında onların kişilik gelişimini ve öğrenme tutumlarını etkilemektedir (Demir, 2018). Öğretmenlik mesleğinin birden fazla boyutu vardır. Bu boyutlar: Birey, sosyal, bilim ve teknoloji boyutlarından oluşur. Öğretmenlik toplumun geleceğine yön verebilen mesleklerdendir. Eğitim ve öğretimin sürecinin önemli unsurlarından biri olan öğretmenin mesleğine hâkim, toplum tarafından onaylanan davranışlarda bulunması, profesyonel olması ve mesleğinin değerini artırmak için katkı sağlamalıdır. Günümüzde önemi daha çok ön plana çıkan eğitim ve öğretim fonksiyonlarının amacına ulaşabilmesi için öğretmenler büyük rol

üstlenmektedirler. Bu nedenle öğretmenler araştırmalardan etkilenen, araştırmalar neticesinde düzeltilen eğitim politikalarının ilerleten ve uygulayan ve bu pratikler ile etkileşimde halinde bulunan bir bireydir. Eğitim sisteminin önemli bir parçası olan öğretmenler öğrencileri sadece akademik alanda etkilemez ayrıca kişiliklerinin de gelişmesinde önemli role sahiptirler. Öğretmenler topluma örnek ve öğrenciler için ise rol modeldirler. Öğretmenler, bu vasıfların sonucu olarak üstlendikleri sorumluklara göre davranmalı ve toplumu aydınlatan kişiler olmalıdır (Dursun, 2020).

2.4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni

“Beden eğitimi ve spor öğretmenliği, okul öncesi, ilk, orta ve lise kurumlarının beden eğitimi ve spor dersleri ile okul içi ve okul dışı etkilere ait eğitim, öğretim, yönetim ve yönlendirme görevlerini yerine getirmekle yükümlü özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanır” (Korur, 2014). Eğitim politikalarına bağlı kalınarak gençlerin birçok açıdan gelişmesine okul içinde ya da dışında sportif etkinlik yapan ve yapılmasını sağlayan öğretmenlere beden eğitim öğretmeni denilmektedir (Ayçiçek, 2019). Beden eğitimi ve spor öğretmeni eğitim sisteminin istediği bütünlük içerisinde teorik ve uygulamalı olarak deneyimlerini ve beden eğitimi ve spor alanın değerlerini öğrencilere doğru şekilde aktaran, bu amaçla öğrencilerin yeteneklerini ortaya çikaran onları yetiştirenlerdir. Beden eğitimi ve spor dersinin genellikle uygulamaya ve performansa yönelik olduğundan dolayı öğrencilerin performanslarının ortaya çikmasını sağlayacak öğretim yöntem ve tekniklerine hâkim olmalıdır. Günümüzde sağlıklı nesillerin yetişmesi için devletler beden eğitimi ve spor dersini eğitim programlarının önemli bir parçası olarak kabul etmektedirler. Bu nedenle beden eğitimi ve sporu, politik uygulamalar ile insanlara aşılamaya çalışırlar. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri, okullarda spor hakkında bilgi verilmesi, sportif etkinlik yapılması, spor sevgisi ve öğrencilerin sporu alışkanlık haline getirmesinde önemli bir noktadır (Dursun, 2020). Beden eğitimi ve spor öğretmeni öğrencilerle iyi ilişkiler kurması, problemlerin çözümüne katkı sunan, nezaketli, adil ve iyi bir mizahi anlayışa sahip olması öğrencilerin sosyalleşmesine, bilgi ve becerilerini göstermesine yardım eder.

Beden eğitimi ve spor öğretmenin bazı özellikleri:

Fiziksel özellikleri: Öncelikle fit olmalı ve öğrencilerin ilgisi çekmeli çünkü öğrenciler için rol model konumunda bulunuyor. Ayrıca spor faaliyetlerinin gerçekleşmesi için uygun olmalıdır.

Sosyal Özellikler: Öğrenci, veli, öğretmenler ve idareciler ile iyi ilişkiler kurmasının yanı sıra okul dışında da insanlar ile sosyal ilişkileri güçlüdür.

Zihinsel Özellikler: Kendi alanı ve alanı dışı konularda da fikir sahibi ve bilgili olmalıdır. Bu özellikler yaşanacak problemlerin daha hızlı çözülmesine vesile olacaktır. Öğretmenlerin birçok zihinsel niteliklere sahip olması hem öğretmen hem de gençleri etkileme açısından büyük bir öneme sahiptir. Kendilerini anlaşılabilir şekilde ifade edebilmelidirler.

Ruhsal Özellikler: Tüm eğitimcilerin kararlı, dengeli, hoşgörülü, soğukkanlı, empati kurabilen, sabırlı ve sosyal çevreyle iyi iletişimde bulunabilmesi gerekmektedir. Öğrenim gören bireyler genellikle neşeli ve objektif öğretmenlerden öğrenim görmek arzusu içindedirler (Ayçiçek, 2019).

2.5. Düşünme

Düşünme becerisi insanlara has bir özelliktir. Farklı durumlar karşısında insanlar çeşitli seçenekleri değerlendirir ve farklı perspektifler geliştirir. Düşünme olan bilgilerden hareket edilerek farklı bilgilere ulaşma yöntemidir (Adatepe, 2018). Düşünmek İnsanın mücadelesini bir hedefe veya sonuca yöneltir. İnsana gerektiği kadar bilgi toplamadan yanlış kararlar vermek yerine sistematik ve düzenli bir şekilde toplanan bilgiler yoluyla yönlendirme sağlamaktadır. Düşünme becerisine yönelik yapılan tanımlarda ortaya çıkan bazı ortak noktalar arasında karar vermek ve probleme çözmek daha belirgindir. Ayrıca düşünme bilgi, problem çözme ve karar verme süreçlerini geçtikten sonra işlenerek yaşanan problemlere çözüm oluşturma veya bir ürün oluşturma becerisi olarak kendini gösterir (Erduran, 2018). Düşünme devam eden ve bitmeyen aşamaları olan bir etkinliktir. Bu durum kişilerin hayata karşı hazır olması için eğitim almalarını gerekli kılar. Kişilerin rutin yaşamında alışverişte kullanılan matematiksel becerileri içinde hayatını basitleştiren girişimler yapmak içinde düşünme becerisine ihtiyacı vardır (Adatepe, 2018). İnsanlar arasında fark oluşturan temel bir özelliktir. Düşünme yeteneği kişinin davranışlarını sürdürmesini ve hayatının daha kolay ve bilinçli yaşamasına olanak sağlar. Ayrıca düşünme insanın var oluş gerçeğini ortaya çıkarmanın yanı sıra hayattaki durumları ve koşullara anlam kazandırır. Düşünme kavramı geçmişten günümüze ön planda durmuştur. Böylece birçok çalışmaya konu olmuştur. Aristoteles: Düşünme kavramını insanı kendi dışındaki canlılardan farklı kılan öz nitelik: Beşerî tüm niteliklerden ayrı olarak aklın herhangi bir koşul ya da ön yargıyı önemsemeksizin kendine has davranışı; karşılaştırmalar sonucunda tümdengelim, tümevarım yöntemleriyle anlama yetisi olarak tanımlar (Akarsu, 1975; akt. Akbulut, 2019).

Ayvaz (2018)'e göre düşünme insan zihninin özgür ve kendine özel bir durumdur. Ayrıca karşılaştırma ayırma ve birleştirme niteliği, bağlantı kurma ve şekil verme niteliğine sahiptir. İnsanlar hayatlarını sürdürürken toplumun kurallarından etkilendiği ve toplumda bulunan bireyler ile etkileşim halinde bulunduğu için düşünmenin sosyal bir yönü olduğu söylenebilir. İnsanların inançları, değerleri, davranışları ve hisleri etkisi ile düşüncenin duyuşsal yönünü meydana getirmektedir (Ayvaz, 2018). Von Aster (1994) düşünme nedir? Sorusuna şöyle yanıt vermektedir: *“Birleştirmek, bölmek ve karşılaştırmak olarak kabul ederim. Birleştirmede nesnelere bir bütün parça halinde toplarım; bölmekte de bir nesnelere parçalarına ayırmış olurum; karşılaştırmada ise birden fazla olan nesnelere birbirleriyle kıymetlendirmek söyleyişini kullanmıştır”* (Von Aster, 1994; akt. Ayvaz, 2018). Erduran (2018) düşünme becerisini dışardan alınan etkilerin beyinsel işlemler sonucunda enerjiye dönüştürme fonksiyonu olarak tanımlar. (Sigel, 1991; Karademir, 2013) *“düşünmenin, bazen zekâ ile aynı anlamda kullanıldığını ancak düşünmenin zekâdan farklı olduğunu belirtmektedir. Ona göre, zekâ; yetenek veya yeterlikle ilgiliyken düşünme, analiz, sentez, değerlendirme, problem çözme, yansıtma, sınıflandırma ve farklı çeşitlerdeki karşılaştırmayı kapsamaktadır”*. (Michaelis, 1988; akt. Karademir, 2013)'e göre düşünme, *“sorulara, problemlere ve benzeri olgulara kıvılcım çakmaktadır”*. (Özden, 1999; akt. Karademir, 2013) *“Düşünmeyi, gözlem, tecrübe, sezgi, akıl yürütme ve diğer kanallarla elde edilen açıklamayı kavramsallaştırma, uygulama, analiz ve değerlendirmenin disipline edilmiş şekli olarak “Mevcut bilgilerden başka bir şeye ulaşma ve eldeki bilgilerin ötesine gitmedir şeklinde ifade etmektedir”*.

2.5.1. Eleştirel Düşünme

Dewey (1934)'te göre eleştirel düşünme *“Bir inancın veya varsayılan bilgi biçiminin, onu destekleyen temellerin ışığında aktif, ısrarcı ve dikkatli bir şekilde ele alınması.”*

Glaser (1941)'e göre eleştirel düşünme *“Kişinin deneyimlerinin kapsamına giren sorunları ve konuları düşünceli bir şekilde değerlendirmeye yatkın olma tutumu.”*

Paul (1988)'e göre eleştirel düşünme *“Sağlam sonuca dayalı gözlem ve bilgiye ulaşma yeteneği”*

Facione (1998)'e göre eleştirel düşünme *“Amaçlı olmaktır; yorumlama, analiz, değerlendirme ve çıkarsama ile sonuçlanan öz-düzenleyici bir yargının yanı sıra kanıtsal, kavramsal, metodolojik, soteriolojik veya bağlamsal değerlendirmelerin bir açıklamasıdır.”*

Ennis (2002)'e göre eleştirel düşünme “*Neye inanılacağına veya ne yapılacağına karar vermeye odaklanan, yansıtıcı ve makul düşünmedir.*”

Cosgrove (2009)'a göre eleştirel düşünme, “*Kişinin deneyimlerinin kapsamına giren sorunları ve konuları düşünceli bir şekilde değerlendirmeye yatkın olma tutumudur.*”

Basit bir bilgi alma ve daha sonra onu kolayca kabul etmenin aksine, eleştirel düşünme, aldığımızı düşünme ve analiz etme gibi aktif bir süreci içerir. Eleştirel düşünme, bilimsel bir problem çözme sürecinde kanıtlara dayalı karar alır, amaçlı ve hedefe yönelik düşünmeyi içerir ayrıca mantıksal akıl yürütmeyi ve gerçekleri görüşlerden ayırma, bir şeyleri kabul etmeden önce inceleme ve sorular sorma ve akıl yürütme süreçlerini içermektedir (Fahim ve Pezeshki, 2012).

Eleştirel düşünmeyi içeren bazı biçimsel akıl yürütme süreçleri:

Problem Çözme: Bir problemin belirlenmesini, alternatif yöntemlerin araştırılmasını, seçilen yöntemlerin uygulanmasını ve çözüme ulaşmayı içerir.

Karar Verme: Bilgileri ayrıntılı olarak gözden geçirmeyi, metodik akıl yürütmeyi ve bir karara ulaşmayı içerir.

Tanısal Akıl Yürütme: Bilgi toplamayı, toplanan bilgileri standartlarla ilişkilendirmeyi, toplanan bilgilerin önemini belirlemeyi ve bir sonuca ulaşmayı içerir.

Bilimsel Yöntem: Araştırılan bir sorunu tanımlamak, veri toplamayı, bir hipotez oluşturmayı, deney ile hipotezi test eder, hipotezi değerlendirir ve hipotezin onayını ya da reddini içerir. (Nugent ve Vitale 2008; akt. Fahim ve Pezeshki, 2012). Buna ek olarak, tartışabilme yeteneği eleştirel düşünebilmenin bir parçasıdır. Ancak ortaya koyduğumuz argümanların rasyonel, sağlam ve geçerli olması da gerekir.

Eleştirel düşünme, yaratıcı fikirlerin değerlendirilmesinde, en iyisini seçmemize ve hatta gerekirse değiştirmemize yardımcı olabilir. Eleştirel düşünme, bilişsel yeterlikleri ve birbiriyle etkileşim halinde olan kişisel yeterlikleri içermektedir. Bu yetkinliklerin her biri, birbiriyle sürekli etkileşim halinde olan farklı bileşenleri içerir. Bilişsel yeterlikler, inceleme, değiştirme, analiz etme, yorumlama, inceleme, ilişkilendirme, sentezleme, özetleme, anlama ve çıkarımlar ve genellemeler yapma becerisine sahip olmayı içerir. Kişisel yeterlikler ise belirsizliğe hoşgörülü olmak, bağımsız düşünmek, azimli olmak, özgüven sahibi olmak, sorgulayıcı, motive olmak, risk almak, yansıtıcı, yaratıcı ve meraklı olmaktır. Tüm bu yetenek ve yetkinlikler, her bir yetkinlik içinde ve kendi aralarında sürekli etkileşim halindedir (Fahim ve Pezeshki, 2012).

2.5.2. Eleştirel Düşünmenin Tarihi

Eleştirel düşünme, ilk olarak, sofistlerin (MÖ 740-399) ve Sokrates'in (MÖ 5. yy) etik ve toplumsal yönetim teorileri üzerinde kafa yordığı eski zamanlarda geliştirildi. Sokrates belirli bir konudaki görüşü anlayabilmek için önce o konunun tanımını netleştirmiş, ardından bu tanımın doğru olup olmadığını değerlendirmiştir. Bağımsız düşünen ve başkalarına kendileri için düşünmeyi öğreten bir insandı. Ayrıca bağımsız düşünmenin öğrenilen bir özellik olduğuna inanıyordu; yani, insanlar doğuştan eleştirel düşünme yetenekleriyle doğmak yerine, eleştirel düşünme konusunda eğitilebilirler (Aizikovitsh-Udi, 2015). Sokrates, eleştirel düşünme geleneğinin gündemini, yani ortak inançları ve açıklamaları yansıtacak şekilde sorgulamak, makul ve mantıklı inançları bu inançlardan dikkatlice ayırt etmek için belirledi. Orta Çağ'da, sistematik eleştirel düşünme geleneği, Thomas Aquinas'ın yazılarında ve öğretilerinde yer alıyordu. Rönesans'ta (15. Ve 16. Yüzyıllar), Avrupa'da bazı bilim insanları din hakkında eleştirel düşünmeye başladı ve insan yaşamının çoğu alanının analize ve eleştirmeye ihtiyaç duyduğunu belirttiler. Descartes bu konuda, zihnini düşünmeye yönlendirmek için özel bir sistematik disiplin ihtiyacı olduğunu savundu. Sistematik şüphe ilkesine dayalı olarak eleştirel bir düşünce yöntemi geliştirdi. Kendisi, temel varsayımlarla iyi düşünülmüş düşünmeye dayalı düşünmenin bir ihtiyaç olduğunu vurguladı. Hobbes and Locke (16. Ve 17. Yüzyıl İngiltere'sinde), geleneksel düşüncelere aykırı olarak ikisi de öğrenme konusunda kritik düşünme bakış açısına sahipti. Sir Isaac Newton (17. ve 18. Yüzyılda) gibi insanlar işlerini bu entelektüel özgürlük ve eleştirel düşünce ruhu içinde yaptılar. Copernicus, Galileo ve Kepler gibi zihinlerin eleştirel düşüncesini genişletti., Kant saf aklın eleştirisini üretti. 19. yüzyılda, eleştirel düşünce, Comte ve Spencer tarafından insan sosyal yaşamının alanına daha da genişletildi. Kültürlere uygulanarak, antropolojik çalışmalar alanının kurulmasına yol açmıştır. Dile uygulandığında, dilbilim alanına ve sembollerin ve dilin insan yaşamındaki işlevlerinin birçok derin araştırmasına yol açtı. 20. yüzyılda, eleştirel düşünmenin gücü ve doğası hakkındaki anlayışımız giderek daha açık formülasyonlarda ortaya çıktı. John Dewey çalışmasında insan düşüncesinin pragmatik temeline dair çalışmalarda bulundu. Ludwig Wittgenstein kavramları analiz etme ve güçlerini ve sınırlamalarını değerlendirmesi gerektiğini vurgulamıştır. Piaget "*İnsan düşüncesinin benmerkezci ve toplummerkezci eğilimlerine ve çoklu bakış açıları içinde akıl yürütebilen eleştirel düşüncüyü geliştirmeye ve bilinçli gerçekleştirme düzeyine yükseltmeye yönelik özel bir ihtiyaç olduğunu belirtmiştir*" (Paul vd., 1997).

2.5.3. Eleştirel Düşünme Becerileri

Beceri zihinsel işlemlerin kurgusu, fiziki devinim yapma ustalığı ya da görünür kılma ustalığıdır. Beceriye öğrenme kanıtı öğrenilen şeylerin hareketleri ile işlem performanslarından, istenilen ustalık veya hız düzeyleri istenilen seviyelerde ya da özelliklerde uygulanabilir bir ürün ile kesişip kesişmediğine bakılarak anlaşılabilir. Bu performans, öğrenenlerinin davranışına bir ya da birden fazla yönüyle performansı öngörülerin ve içselleştirilebilir işlemlerin tekrar edebilen pratiklerine dayanmaktadır. Beceri bir şeyi ya da bir görevi en iyi şekilde gerçekleştirmek için tecrübe ve çalışma yoluyla kazanılan bir kapasitedir. Becerilerin kazanılması genelde eğitim ve tecrübeler ile ilişkilendirilmektedir. Kişiler doğuştan gelen belirli yetenek ve güç seviyesini artırmak için yüksek oranda tecrübeye ihtiyaçları bulunur. Beceri elde etme süreci önemsenen bir alana dair geniş çaplı deneyimlerin birleşmesi sonucu oluşur. (Eggen ve Kauchak; 2006 akt. Karademir, 2013)'a göre düşünme becerileri dünyanın sistemini keşfetmek ve problem çözmek için bilgiyi kullanabilme yeteneği ve okul programlarının en değerli parçasıdır. Düşünme becerilerin kazandırılması eğitimin bir parçası olmalıdır. Öğrencilere yüksek düzeyde zihinsel gelişme imkân oluşturması ve demokratik tutum ve davranışların elde edilmesindeki etkileri bunu kaçınılmaz yapmaktadır (Karademir, 2013). Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılan araştırmalar, öğrencilerin eleştirel düşünme ile ilgili görevlerde yeterli olmadıklarını ortaya koymaktadır. Bu yüzden eleştirel düşünme becerilerine bilinçli ve açık çabalar harcanmadıkça gelişmezler ayrıca birçok araştırma akıl yürütme becerilerinin gelişimi için tasarlanan öğrenme deneyimlerinin hedeflerine farklı miktarlarda ulaşabileceğini göstermiştir (Zohar vd., 1994). Eleştirel düşünme becerileri çok önemlidir çünkü vatandaşların yargıda bulmaları ve karar vermeleri için bilgilendirilmeye ihtiyaç duyduğu bir demokrasi de gereklidir ve tüm öğrencilerin bilgi veya gerçekler olarak sunulanı değerlendirmesi, değerlendirmesi, analiz etmesi, kavramsallaştırması ve yargılaması gerekir (Savich, 2008). Eleştirel düşünme hakkında ortak bir karar alınması için Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'dan olmak üzere toplamda 46 kişiden oluşan farklı bilimsel alanlara mensup bir araştırma grubu oluşturulmuş. Bu araştırmada Delphi Metodu olarak bilinen ve uzmanların geniş bir zaman aralığında bir şey hakkında etkili bir şekilde düşüncelerini sağlamak için geliştirilmiş bir etkileşim yöntemi kullanıldı.

Uzmanların fikir birliği açıklamasına göre temel eleştirel düşünme becerileri:

Yorum

Çok çeşitli deneyimlerin, durumların, verilerin, olayların, yargıların, sözleşmelerin, inançların, kuralların, prosedürlerin veya kriterlerin anlamını veya önemini anlamak ve ifade etmek.

Analiz

İnanç, yargı, deneyim, sebep, bilgi veya görüşleri ifade etmeye yönelik ifadeler, sorular, kavramlar, açıklamalar veya diğer temsil biçimleri arasındaki amaçlanan ve gerçek çıkarımsal ilişkileri belirlemek.

Çıkarım

Makul sonuçlara varmak için gerekli unsurları belirlemek ve güvence altına almak; varsayımlar ve hipotezler oluşturmak, ilgili bilgileri dikkate almak ve verilerden, ifadelerden, ilkelere, kanıtlardan, yargılardan, inançlardan, görüşlerden, kavramlardan, tanımlamalardan, sorulardan veya diğer temsil biçimlerinden kaynaklanan sonuçları azaltmak.

Değerlendirme

Bir kişinin algısının, deneyiminin, durumunun, yargısının, inancının veya görüşünün açıklamaları veya açıklamaları olan beyanların veya diğer temsillerin güvenilirliğini değerlendirmek ve ifadeler, açıklamalar, sorular veya diğer temsil biçimleri arasındaki gerçek veya amaçlanan çıkarımsal ilişkilerin mantıksal gücünü değerlendirmek.

Açıklama

Birinin sonuçlarının dayandırıldığı kanıtsal, kavramsal, metodolojik, ölçütsel ve bağlamsal değerlendirmeler açısından bu akıl yürütmeyi belirtmek ve gerekçe göstermek ve birinin akıl yürütmesini inandırıcı argümanlar şeklinde sunması.

Öz Düzenleme

Kişinin bilişsel etkinliklerini, bu etkinliklerde kullanılan unsurları ve özellikle analiz becerilerini uygulayarak ve birinin kendi çıkarımlarını sorgulama, doğrulama veya düzeltme amacıyla kendi çıkarımsal yargılarını değerlendirerek elde edilen sonuçları bilinçli olarak izlemesi (Facione, 1990).

2.5.4. Eleştirel Düşünme ve Eğitim

Bilim ve teknolojinin gelişimi ile baş edebilmek için eğitimde sürekli gelişmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Başarılı eğitim süreci kaliteli insan kaynağı üretir. 21. yüzyıl eğitim paradigması, öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcılık, iş birliği ve iletişim gibi ustalaşması gereken çeşitli yetkinlikleri ve becerileri ortaya çıkarmaktadır. Öğrenme sürecinde öğretmenlerden öğrencilerin düşünme becerilerini eğitmeleri ve geliştirmeleri beklenir. 21. yüzyılda, öğrenciler hayattaki zorluklarla yüzleşmek için üst düzey düşünme becerilerine sahip olmalıdır (Nur'azizah vd., 2021). Bu yüzden son yıllarda, eleştirel düşünmeyi ele alan çalışmalara dayalı olarak öğrencilere düşünmeyi öğretme yolları geliştirildi (Saiz ve Rivas, 2011). Başarılı öğrenmenin önemli bir göstergesi öğrenme başarısıdır. Başarılar, bir kişinin çabalarının ne kadar başarılı olduğunun kanıtıdır. Öğrencilerin başarıları çeşitli faktörlerden etkilenir. Öğrenme başarısını etkileyen faktörlerden biri de eleştirel düşünme becerileridir. Öğrencilerin iyi eleştirel düşünme becerileri varsa, o zaman öğrencilerin iyi öğrenme çıktıları olur. Eleştirel düşünme becerileri, günümüzün gelişen dünyasında başarılı bir yaşamda çok önemli bir role sahip olduğu için eğitimde önemli bir beceri olarak kabul edilmektedir. Eleştirel düşünme hem sınıfta hem de günlük yaşamda orantılı yargılar veya kararlar almayı kolaylaştırır. Uzmanlara göre eleştirel düşünme, analiz etmeyi, değerlendirmeyi, seçmeyi ve problemlere çözüm üretmeyi içeren günümüz dünyası ile yüzleşmek için insanların ihtiyaç duyduğu her düzeyde eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır (Nur'azizah vd., 2021). Eleştirel düşünme yeteneği doğuştan gelen bir şey değildir; böylece öğrencilere öğretilir. Uygulama ile geliştirilebilen ve artırılabilen bir beceridir. Eleştirel düşünmede öğrenilmesi gereken bazı ilkeler vardır. Ancak herhangi bir beceride tek başına teoriyi bilmek yeterli değildir. Yeterli olmak için teorik olarak öğrenilenleri pratiğe dökülebilmek gerekir. Bir beceriyi öğrenmek ve uygulamak için motive olmak lazım. Eğitimcilerin eleştirel düşünme yeteneğine sahip olmaları tek başına yeterli değildir başkalarına aktarmadıkça. Geçmişte eğitimciler öğrencilere doğrudan nasıl düşüneceklerini

söylemeden odaklanılan içerik alanlarını öğretilirdi. Ayrıca, daha önce öğretilen materyallerin tekrarını ve ezberlenmesini içeren geleneksel öğretim yöntemleri, eleştirel düşünmeye uygun değildi. Eleştirel düşünme, sadece materyallerin ezberlenmesi değil, öğrenilen materyallerin yeni durumlarda kullanılması ve everilmesi olan bir üst düzey düşünme türüdür. Bu nedenle, bir sınıftaki öğretme ve test etme yaklaşımları, öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmek için farklı şekillerde değiştirilebilir. Öğrencilerden yazmalarını istemek, onların düşüncelerini düzenlemelerine ve okuyucuyu ikna etmek veya yazdıkları konu hakkında sonuçlar çıkarmak için eleştirel düşünmelerine yardımcı olur. Ayrıca öğrencilerden, mantıksal akıl yürütme ve değer yargıları yapmayı içeren bazı soruları yanıtlamaları ve bir sonuca varmak için yazılı materyalleri değerlendirmeleri istenebilir. Öğrencilere verilen ödevler bile eleştirel düşünme yeteneklerini en üst düzeye çıkarabilir. Eleştirel düşünme, öğrencilerin bir problemi çözmek için mümkün olduğunca fazla bilgi toplamaya, bu bilgileri sıralamaya ve bir probleme farklı açılardan bakmaya çalıştıklarında bilişsel gelişimlerine de yardımcı olur (Fahim ve Pezeshki, 2012). Yaklaşımlar, stratejiler, modeller, medya ve öğrenme kaynaklarında her zaman bazı yenilikler yapan öğretmenler, öğrencilerin öğrenmede kolay kolay sıkılmamasını sağlar. Eleştirel düşünme, her konuda temel öğrenme etkinliklerinden biri olması gereken öğrenciler için gerekli bir yetenektir. Bunun nedeni, eleştirel düşünmenin öğrencilerin doğru sonuçlar çıkarmasına ve akıllıca karar vermesine yardımcı olması ve 21. yüzyıl öğreniminin önemli bir yönü olarak kabul edilmesidir. Bu nedenle öğrencilerin çeşitli alanlarda eleştirel düşünme becerilerine sahip olmaları beklenmektedir. Bloom, eleştirel düşünmenin belirli koşullarla karşılaşmak için gerçekleştirilen bilme, anlama, uygulama, analiz etme, sentezleme ve değerlendirme gibi beceriler dizisi olduğunu ifade etmiştir. Öğretme ve öğrenmede düşünme becerilerinin öneminin göz ardı edilmesi öğrencilerin düşünme becerilerini etkilemektedir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için uygulanabilecek birçok yenilikçi öğrenme modeli olmasına rağmen, sorgulayıcı öğrenme, probleme dayalı öğrenme gibi sınıf içi öğrenme yoluyla eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik birçok çalışma bulunmaktadır (Rini ve Prabawanto, 2021). Öğrenciler eğitimleri boyunca ilerledikçe eleştirel düşünme öğrenimlerini kademeli olarak geliştireceklerdir. Ampirik araştırmalar, insanların çok genç yaşta eleştirel düşünme yetkinlikleri geliştirmeye başladıklarını göstermektedir. Yetişkinler genellikle yetersiz akıl yürütme sergilese de teoride tüm insanlara eleştirel düşünceleri öğretilir. Eğitimciler, öğrencilerin öğrenmesinin bir sonucu olarak eleştirel düşünme becerilerinin öneminin uzun süredir farkındadırlar (Lai, 2011). Derinlemesine bilgi, eleştirel düşünme ve mantıklı duruşlar ve bakış açıları formüle

etme becerisine yol açar. Eleştirel düşünme, öğrencilerin kapsamlı, amaçlı ve kasıtlı olmalarını, eldeki konuya odaklanmalarını, karmaşık, zorlu iddia ve argümanların tüm kısımlarını tam olarak değerlendirmelerini gerektirir. Bu nedenle, eleştirel düşünmeyi, problem çözmeyi, yaratıcı düşünmeyi ve yorumlanan tüm bilgilere dayalı karar vermeyi içeren bir düşünme süreci, üst düzey düşünmeyi geliştirir (Sasson vd., 2018). Eleştirel düşünmenin akademik ortamlarda öğrencilere öğretilmesi gereken en önemli becerilerden biri olduğuna inanılmaktadır. Bu, eleştirel düşünmenin yalnızca genel bilgi edinme derecesini ve dolayısıyla öğrencilerin bilişsel yeteneklerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda öğrencilerin belirli ve çeşitli disiplinlerle ilgili bilgileri inceleme derecesini artırması gerçeğiyle rasyonelize edilir. Bununla birlikte bu kavramın önemine rağmen eleştirel düşünme becerilerinin gelişimini sağlamak için en yararlı öğretim uygulamalarına ilişkin mevcut bilgi birikimi, motivasyon veya değerlendirme gibi öğretimle ilgili diğer yönlerle karşılaştırıldığında hala nispeten sınırlıdır. Eleştirel düşünmenin temel olarak bilgi işleme ve değerlendirme ile ilgili bilişsel süreçleri ifade ettiği düşünülmektedir. Eleştirel düşünme yoluyla birey, sağlanan verilere dayalı çıkarımlarda bulunabilmekte ve mevcut bilgileri geçerlilik, güvenilirlik ve genellenebilirlik boyutlarına göre değerlendirebilmektedir. Bu tanıma karşı eleştirel bir yorum, eleştirel düşünmeye yönelik tümevarım ve tümdengelim gibi çok çeşitli becerilerin, modellerin ve yaklaşımların mevcut olmasıdır. Bununla birlikte, bu modellerin genel amacı, sorgulayıcıya sunulan bilgilerden değerli sonuçlar ve çıkarımlar oluşturmaktır. Eleştirel düşünmeye bir başka bakış açısı da bu becerinin karar vermede bir araç olarak hizmet etmesidir. Bu, bireyin makro ortamda mevcut gerçeklere dayalı olarak bir seçim yapmasının gerektiği durumlarda eleştirel düşünmenin genellikle temel bir beceri olarak görülmesini gerektirir. Genel olarak, eleştirel düşünmenin hem bu boyutun öğrenmeyi ve anlamayı doğrudan etkilediği akademik ortamda hem de büyük miktarda bilgiyi tüketme ve sentezleme ihtiyacı nedeniyle günlük yaşamda gerekli olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte, eleştirel düşünmenin başarısı büyük ölçüde belirli bir bireyin sahip olduğu bilişsel beceri ve yeteneklere bağlıdır. Dolayısıyla eleştirel düşünme, anlama ile ilgili zihinsel yeteneklere sahip olma ve bunları geliştirmenin yanı sıra farklı kaynaklardan gelen iç görüleri nesnel olarak değerlendirerek elde edilen ustalığı oluşturur (Almulla, 2018). Öğrenciler sadece bilgiyi ezberleyerek ve hatırlayarak pasif öğrenenler olmaya alıştıklarında, onları eleştirel düşünme becerileri gerektiren aktif öğrenme durumlarına dahil etmek ilk başta zor olabilir. Öğretmenler, öğrencilerin başlangıçtaki direncinin farkında olmalı ve öğrencilerin sadece bir cevaba sahip olmaktan ziyade bir cevap aracılığıyla düşünme konusunda kendilerini rahat hissettikleri bir öğrenme ortamı yaratmak için süreç boyunca

onlara rehberlik etmelidir (Snyder ve Snyder, 2008). Bazı yazarlar, eleştirel düşünmenin, bireyin çözümü geliştirmede akıl yürütmeyi öğrettiği süreç olduğunu açıklar. Bu nedenle, analitik akıl yürütme süreci, belirli bir çerçeve içinde mantıksal, rasyonel ve makul yargılara varmalı ve belirli düşünme ilkeleriyle uyumalıdır. Diğer bazı görüşlerde ise eleştirel düşünme, bireyin yargısının değeriyle eşleşir. Bu yargı değeri, öğrencilerin belirli bir bağlamla ilgili yanıtını yönlendirebilir. Bununla birlikte, eleştirel düşünmeye muhakeme yeteneği ile değer verildiğinde, eleştirel düşünmeyi ölçmek, bağlamdan bağımsız olarak muhakeme yeteneğinin genel yapısını içermelidir (Masek ve Yamin, 2011). Bilgi toplama, düzenleme, kullanma, kalite ve uygunluğunu değerlendirme ve referanslarla desteklenen doğru bilgi üretme becerileri de dahil olmak üzere birçok 21. yüzyıl becerisinin öğrenciler tarafından öğrenilmesi gerekmektedir. Öğrenme, aktif bir öğrenme ortamı, işbirlikçi, öz-düzenlemeli ve öz-yönelimli öğrenme şeklinde tasarlanmalıdır. Öğretmenler, çeşitli konularda öğrenci merkezli öğrenme modellerini uygulayarak öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yardımcı olmalıdır (Mahanal vd., 2016).

2.5.5. Eleştirel Düşünme Becerileri ve Eğitim

Dünya çapında birçok ülke, eğitim politikalarında öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimini vurgulamaktadır. Eleştirel düşünme, insanın mantıklı kararlar verme ve kritik durumları çözme yeteneğini hızlandırır. Eleştirel düşünme becerilerine sahip kişiler karmaşık ekolojik zorluklarla kolayca başa çıkabilen dinamik ve toplumun bilgili vatandaşları haline gelir. Bu nedenle eleştirel düşünme, olası her alternatifi göz önünde bulundurarak mantıklı kararlar vermeye yardımcı olan bir düşünme süreci olarak tanımlanabilir ve zorlu bir toplumun sorumlu bir üyesi olmak için gerekli bir koşul olarak kabul edilmiştir (Uddin vd., 2020). Eleştirel düşünme becerileri, nasıl anladığımız ve öğrendiğimiz ile ilgili temel kavramlardan oluşur ve eğitimin özüdür. Bu beceriler ile öğrenci, gerçek ile kanaati ve yanlılığı akıldan ayırt edebilir. Öğrenci, birincil ve ikincil kaynakları ayırt edebilir, bilgi kaynaklarını değerlendirebilir, yanıltıcı argümanları tanıyabilir. Eğitimin amacı kalıcı anlayışlar elde etmek, sadece ezberlenmiş gerçekleri ezberlemek ve yeniden canlandırmak değil, anlamlı bir anlayış kazandırmaktır. Grant Wiggins ve Jay McTighe (2005) tarafından geliştirilen “geriye dönük tasarım” yaklaşımı, anlamlı öğrenme ve anlamayı vurgulamaktadır (Wiggins ve McTighe, 2005; akt. Savich, 2008). Geriye dönük tasarım, dersin sonu veya hedefi göz önünde bulundurularak başlar. Bu yaklaşımda öğretmenin amacı öğrencileri performans gösterecek şekilde donatmak, istenen

sonuçları, hedefleri veya standartları önemseyerek başlamasını, talep edilen ve ihtiyaç duyulan öğretimin gerektirdiği performanslar yönelik olarak müfredatı tasarlamasını gerektirir. Geriye dönük tasarım süreci üç aşamada ders planları tasarlayan öğretmenden oluşur. İlk aşamada öğretmen şunları belirler: Anlamaya değer ve anlaşılmayı gerektiren nedir? İkinci aşamada: Anlamanın kanıtı nedir? Üçüncü aşamada: Hangi öğrenme deneyimleri ve öğretim anlayışı, önemseme ve mükemmelliği oluşturmaya yardımcı olur (Savich, 2008). Sınıfta eleştirel düşünme becerilerinin nasıl öğretileceği uzun zamandır tartışılan bir konudur. Öğrencilerin günlük yaşamında büyük miktarda olan bilgiyi nasıl analiz edeceklerini, yargılayacaklarını ve değerlendireceklerini öğretmek ve onların temel özellikleri olan yanlılıklara ve yanlış bilgileri kabul etmelerine engel olmak için etkili yöntemler konusunda çeşitli tartışmalar olmuştur. Eleştirel düşünürler okuduklarını ve duyduklarını kabul edip inanmadan önce kanıt ve rasyonel açıklamalar ararlar. Bu nedenle, sorgulamaya dayalı etkinliklerde soru sormak ve araştırmak, öğrenenlerin eleştirel düşünürler olmalarına yardımcı olabilir. Sorgulama, birçok öğretmenin sınıfta kullandığı klasik bir öğretim tekniğidir. Öğrencilerin derslere veya konulara olan merakını ve ilgisini uyandırmak için kullanılması uygundur. Ayrıca, öğrencilerin sorulara yanıt verirken cevaplar veya çözümler araması gerektiğinden, öğrenmelerine aktif olarak katılmalarını da teşvik edebilir. Bu nedenle sorgulama, pasif öğrenenleri daha aktif ve kendinden emin bireyler haline getirebilecek uygun bir tekniktir (Wiboonwachara, 2019). Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini sınıfta değerlendirmenin ön test ve son test, vaka çalışmaları, hikâye anlatma, soru sorma, rol yapma ve tartışma gibi çeşitli yolları vardır. Öğrenci merkezli öğrenme eleştirel düşünme becerisini geliştirmek için öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin hayatlarında karşılaşacakları çeşitli problemlere bakmaları, yüzleşmeleri ve bunları farklı durumlarda uygulayabilmeleri için çok önemlidir. Eleştirel düşünme, ilgiliyi alakasızdan ayıran bir filtredir. Öğretmenler, çeşitli konularda öğrenci merkezli öğrenme modellerini uygulayarak öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yardımcı olmalıdır. Eleştirel düşünme ile ilgili yapılan bazı çalışmalar, eleştirel düşünme becerilerinin öğrenme stratejilerinden veya modellerinden etkilendiğini bildirmiştir (Mahanal vd., 2016). Eleştirel düşünme becerileri, kişinin düşünmeyi uygun şekilde değerlendirdiği entelektüel araçları kullanmada temel yeteneklerdir. Bu durumda, öğrenciler eleştirel düşünme becerilerini kullanarak eleştirel düşünmenin sunduğu entelektüel araçları analiz etmelerini, değerlendirmelerini ve düşünmeyi geliştirmelerini sağlayan kavram ve ilkeleri kullanabilirler. Entelektüel dürüstlük, entelektüel alçakgönüllülük, entelektüel nezaket, entelektüel empati, entelektüel

adalet duygusu ve akla güven gibi entelektüel erdemleri geliştirmek için gayretle çalışabilecekler. Düşünmeyi değerlendiren entelektüel araçları ortaya koymak kısaca, eleştirel düşünme becerileri, düşünmede kendini geliştirmedir. Eleştirel düşünme becerileri, öğrencilerin sadece akademik başarılarında değil, mezuniyet sonrası dinamik işgücü yaşamlarında da önemli rol oynamaktadır (Masduqi, 2011). Öğretmenler, öğrencilere hem beden eğitimi ve spor dersinde hem de ders dışında eleştirel düşünmek ve bilinçli kararlar vermek için gerekli bilgi ve becerileri sağlamak isterler. Ortaokul öğrencileri olgunlaşma sürecinde benzersiz bir noktadadır; hızla değişiyorlar ve risk alma ve güven artırıcı faaliyetler arıyorlar. Beden eğitimi ortamı, doğası gereği psikomotor, sosyal ve bilişsel zorluklarla bu öğrenenlerin eleştirel düşünme yeteneklerini artırma fırsatlarıyla zengindir. Öğrencilerin bilişsel katılımı arttıkça, öğrenme daha anlamlı hale gelir. Bu nedenle, öğretmenlerin beden eğitimi ve spor dersinde öğrencilerin rasyonel karar verme sorumluluğunu üstlenmelerine yardımcı olmak için bilinçli çabalar, onların daha yetenekli olmalarına ve bir ömür boyu daha aktif olmalarına yardımcı olmalıdır. Başka bir deyişle, eleştirel düşünme yaklaşımının odak noktası, öğretim düzenlemeleri değil, sunulan görevin doğasıdır. (McBride, 1992; akt. Woods ve Book, 1995)'e göre öğrencilerin eleştirel düşünmeye katılımı için öğretirken, öğretmen ayrıca analiz etme, değerlendirme, teşhis etme ve öğrencilere doğrudan geri bildirim sağlama sorumluluğunun bir kısmından vazgeçmelidir (Woods ve Book, 1995). Düşünme becerilerini çoğu öğrencinin keyif aldığı bir derse entegre etmek olumlu tutumlara katkıda bulunabilir. Beden eğitimi ve spor dersinin diğer derslerde düşük seviyelerde başarısı olan bazı öğrenciler için ilginç ve eğlenceli olduğu kanıtlanmıştır. Bu öğrenciler, düşünme becerilerini başarılı oldukları etkinliklerle ilişkilendirmeye başladıklarında, becerilerin akademik ve diğer deneyimlerle ilişkisini algılamaları daha olasıdır. İlköğretim öğrencilerinin çoğu beden eğitimi ve spor dersini hevesle bekler. Düşünme becerilerini beden eğitimine entegre etmek, öğrencilerin bu becerilere maruz kalmasını artırabilir ve düşünmeye yönelik olumlu tutumların gelişimini teşvik edebilir. İlköğretim düzeyinde beden eğitimi, öğrencilerin bilişsel gelişimini desteklemeli ve aynı zamanda olumlu değerlerin, zindelik ve motor hedeflerin gelişimine katkıda bulunmalıdır. Uygun tümevarım ve tümdengelim öğretim metodolojileri ile teorik olarak yapılandırılmış müfredat yaklaşımlarının kullanılması, öğrencilerin beden eğitimine bilişsel katılımını artırabilir. Eleştirel düşünme becerilerinin tanıtılması, desteklenmesi ve sürdürülmesi, ilköğretim beden eğitimi için gerçekçi hedeflerdir. Müfredat koordinatörleri, müdürler ve sınıf öğretmenleri, beden eğitimcilerinin bu becerileri beden eğitimine dahil etme çabalarını desteklemelidir (Ennis, 1991). Beden eğitimi ve spor derslerinde eleştirel

düşünme becerilerinin kullanılması, öğrencilerin belirgin ve önemli bir avantaj elde etmelerini sağlayacaktır. Belirli bir beceri hakkında eleştirel düşünmeye zorlanan öğrenciler, kararları makul ve savunulabilir olması gerektiğinden daha derin bir bilgi temeli kazanacaktır. Her biri etkinlikleri izlemeli; ancak öğrencilerin mümkün olduğunca bağımsız olarak ekip çalışmasına izin vermelidir. Sorular ortaya çıktığında öğretmen cevap vermek yerine soru sorarak öğrencilere rehberlik etmelidir. Öğrencinin rolü, problem çözmeye yönelik fikirler sunmaktır. Her öğrenci katılmaya teşvik edilmeli, diğer ekip üyelerini katılmaya ve birbirlerinin fikirlerine saygı duymaya teşvik edilmelidir (Kamla ve Lindauer, 2002). Beden Eğitimi ve spor dersinde eleştirel düşünmeyi desteklemeye yönelik öneriler:

- Öğrencileri görevlerde yeterince destekleyin.
- Birden fazla bilgi kaynağı uygulayın.
- Doğaçlama yoluyla yaratıcılığı teşvik edin.
- Dolaylı öğretim yöntemlerini daha sık kullanın.
- Dereceli puanlama anahtarı kullanarak üst düzey düşünmeyi değerlendirin.
- İddialı bir ifade için güvenli bir ortam sağlayın.
- Yeterlik, özerklik ve sebep-sonuç algılarını teşvik edin.
- Sözlü sunumlar ve tartışmalar için fırsatlar sağlayın.
- Öğrenme görevleri tasarlayın, böylece öğrenciler hem meydan okur hem de kendilerine güvenirlere.
- Doğrudan öğretirken eleştirel düşünce için fırsatları yapılandırın.
- Öğrencilerin alan bilgilerini bütünleştirmelerine yardımcı olmak için kavram haritalarını kullanın.
- Eleştirel düşünme ve tartışmanın niteliklerini açıkça öğretin.
- Öğrencilere problemler üzerinde iş birliği içinde çalışmalarını için fırsatlar sağlayın.
- Gerçek hayata aktarılabilen özgün problemler tasarlayın.
- Öğrenme günlükleri veya hakemli becerilerin kullanımı yoluyla yansımayı teşvik edin.
- Birden çok görüşün dikkate alınmasını gerektiren açık uçlu görevler ve sorular kullanın.
- Bilgi, bilme ve bilişle ilgili verimsiz kişisel inançları hesaba katın.
- Kişinin bilişini ve duygularını yönetmesi gibi öz düzenlemeli öğrenme süreçlerini öğretin (Lodewyk, 2009).

Beden eğitimi ile öğrencilerin bilişsel kaynaklarını daha hızlı karar verme, daha yaratıcı karar verme, içeriği veya bir problemin yapısını analiz etmek için daha fazla zaman

harcamak, daha esnek olmak ve yeni bilgilere dayalı kararları değiştirmeye istekli olmak ve daha fazlasını yapabilmek için bilişsel kaynaklarını daha iyi kullanmaları öğretilir (Pill ve SueSee, 2017). Motor becerilerin performansı, bir dizi bilgi işleme görevi olarak tanımlanabileceğinden öğrenciler, beden eğitimi müfredatında yaygın olarak yer alan etkinliklerin ve becerilerin çoğunu öğrenmek için bir tür eleştirel düşünmeyle meşgul olmalıdır. Örneğin, bir tenis topu servis etmeyi öğrenmek, öğrencinin ilgili hareketleri analiz edebilmesini, performans girişimlerini bir modelle karşılaştırabilmesini, hareketleri uygun şekilde sıralayabilmesini (topun fırlatılmasıyla raketin sallanması), tahmin edebilmesini gerektirir. Topun rakibin sahasına ineceği yere, servisin başarılı olup olmadığına karar verir ve gelecekteki girişimlere hazırlık olur (Schwager ve Labate, 1993). Öğrenciler, hareket ve hareket faaliyetleri ile ilgili ve bunlarla ilgili bilgi ve bilgilere maruz bırakılmalıdır. Beden eğitiminde alana özgü bilgi, nasıl ve neden hareket ettiğimizin kinezyolojik ilkelerini, anatomi hakkında temel bilgileri, egzersizin vücut üzerindeki etkilerini (fizyoloji), beceri kazanımını ve toplumumuza özgü spor ve aktiviteler hakkında bilgileri ele alacaktır, öğrencilerin psikomotor ortamda eleştirel düşünme zorluklarıyla karşılaştıklarında yararlanacakları bilgidir. Performansları hakkında eleştirel düşünceleri beklenmeden önce, öğrencilere bir görevin becerileri hakkında gerekli bilgiler sağlanmalıdır. Öğrenciler, dersler, gösteriler ve görsel-işitsel temsil yoluyla bu tür bilgilere maruz kalabilirler. Ardından, temel becerilere ilişkin güçlü bir kavrayış kazanıldığında, öğrencilerin eleştirel düşüncelerine ve çözümler için öğretmene bu kadar bağımlı olmamalarına ne zaman izin verileceği konusunda öğretmenin çok önemli bir karar vermesi gerekir. Eleştirel düşünme, yalnızca motor beceri kazanımı ile sınırlı değildir ve olmamalıdır. Beden eğitimi ortamı, eleştirel düşünme fırsatları açısından zengindir (Lodewyk, 2009). Beden Eğitimi ve spor dersi ile öğrencilere daha hızlı karar vermek, daha yaratıcı karar vermek, içeriği veya bir problemin yapısını analiz etmek için daha fazla zaman harcamak, daha esnek olmak ve yeni bilgilere dayalı kararları değiştirmeye istekli olmak ve daha fazlasını yapabilmek için bilişsel kaynaklarını daha iyi kullanmaları öğretilir (Pill vd., 2012). Eleştirel düşünme, normal beden eğitimi ünitelerinde de kullanılabilir (Kamla ve Lindauer, 2002). Beden eğitiminde zaman (hızlı, yavaş) çocuklar için temel bir hareket kavramıdır. Bir öğretmen, Kavram kazanma modelini kullanarak önce hızlı ve yavaş hareket eden katılımcıların temel unsuru temsil ettiği spor aktivitelerini listeleyebilir. Hızlı hareket eden aktiviteler arasında basketbol, sprint, ragbi ve platform dalışı sayılabilir. Yavaş hareket eden aktiviteler arasında ağırlık kaldırma, kriket ve beyzbol sayılabilir. Çocuklar, etkinlikleri “Çeşitliliklerini düzene sokmak için” anlamlı bir dizi sınıf içinde kategorize edebilirler (McBride, 1999). Beden

eđitimi yetkin hareket, eleřtirel dűřünme gibi sađlam karar verme becerilerini içerir. Örneđin, voleybol öđrenen öđrenciler kurallar, stratejiler, taktikler ve beceriler hakkında birçok kararla karřı karřıya kalırlar. Bu kararlar, topun ve rakiplerinin konumuna ve uçuřuna bađlı olarak çeřitli hűcum ve savunma pozisyonlarına ve duruřlarına geçiři içerir. Bařarılı đrenciler sorunları tanımlar ve anlar, bunlar űzerinde nasıl hareket edeceklerine karar verir ve daha sonra i ve dıř geribildirim kaynaklarını deđerlendirir. Karřılařtırıldıđında, daha az bařarılı öđrenciler bilgi, yn ve duygusal destek için öđretmenlere ařırı bađımlı olma eđilimindedirler. űnkű đretmeni tek bilgi kaynađı olarak grűrler (Lodewyk, 2009).

2.6. z Yeterlik

z yeterlik öđrenmenin oluřması ve performansın gösterilmesi gibi eđitim kapsamında bulunan sűrelerde önemli bir role sahip olarak Sosyal đrenme Kuramı tarafından kapsanan birçok arařtırmaya konu olan bir kavramdır. (Bandura, 1997; akt. Akkiliç, 2018) z yeterliliđi, “*Bireylerin bařarıya ulařmak için gerekli olan eylemi gerçekleřtirmeye ve organize etmeye yönelik kapasitesi ile ilgili inançları ve kendi kapasitesine inanarak hayatını etkileyecek olaylarda performans sergilemesi*” olarak tanımlar. z yeterlik kiřinin potansiyelini gerçekleřtirmesinde ve yeni davranıřların oluřmasında önem arz etmektedir. z yeterlik bireyin problem zmede sahip olduđu gű ile davranıřın gerektirdiđi gű arasında karřılařtırma yapmasına yönelik bir karar ve algının űrűndűdűr. Kiřilerin sahip olduđu inançlar onların davranıřlarının oluřmasında etkilidir bu yűzden öz yeterlik inancı davranıř, ruh hali, dűřűnsel sűreler, motivasyon ve davranıřların řekillenmesinde etkilidir. Bu inançlar “*Biliřsel, gűdűsel, duyuřsal ve seçme sűrelerini içerir*” (Akkiliç, 2018). z yeterlik seviyesi yűksek olan insanlar engeller karřında kendine gűvenir iken öz yeterliliđi dűřűk insanlar ise engeller karřısında korkuya kapılarak yapılacak olanın normal řartlardan daha fazla zorlanmalarına neden olabilmektedir. Bu durumda öz yeterlik ile bařarı arasında pozitif bir iliřki olduđunu söyleyebiliriz. Bireyler bir hedefi gerçekleřtirecek donanıma sahip olduklarını dűřűndűklerinde o hedefi gerçekleřtirmek için daha istekli ve gerekli çalıřmaları yaparlar. Ayrıca bireyler bařarılı olacaklarına inanmadıklarında zorluklar karřısında műcadele etmekten vazgeçebilirler (Avcı, 2018). z yeterlik inançları yűksek olan kiřiler daha yűksek hedefler, daha gűlű kararlar, sorun zmede daha farklı ve hızlı olabilirler. Aksi durumda kiřilerde psikolojik rahatsızlıklar oluřabilir (Dikmen, 2020).

2.6.1. Akademik Öz Yeterlik

Akademik öz yeterlik öğrencilerin eğitim ile ilgili faaliyetleri gerçekleştirmede sahip oldukları yeteneklerine olan inançlarıdır. Öz yeterlik kişisel yeterliliğe yönelik inançları temsil etmektedir. Bu sebep ile durumsaldır buna paralel olarak öz yeterlik inancının akademik ürünlerinin yordama kapasitesi öteki akademik kendilik inançlarını geride bırakmaktadır (Kaleli, 2016). (Zimmerman 1995; akt. Özerkan, 2007) Akademik öz yeterliliği diğer öz yeterlik çeşitlerinden farklı kılan bazı özelliklerin var olduğunu bildirmiştir.

Bu özellikler:

- Bir işi yapmaya yönelik düşünceleri içermektedir.
- Öz yeterlik algısı birçok boyuttan oluşmak ile birlikte bu boyutlar arasında farklılık barındırır.
- Öz yeterlik ölçümleri şartların etkisi altındadır.
- Öz yeterlik ölçümleri belirlenmiş kural ve ölçütlere bağlıdır.
- Öz yeterlik düzeyi herhangi bir faaliyete başlamadan önce tespit edilmelidir.

(Schunk, 1996; akt. Alemdağ vd., 2014)'a göre kişilerin beceri ve bilgi kazanmada geliştiğine yönelik düşünme algısı onların akademik öz yeterliklerini artırmaktadır. (Millburg, 2009; akt. Avcı, 2018)'a göre akademik öz yeterlik, bireylerin becerilerine ve tutumlarına karşı inançları dışında akademik görevleri yerine getirme inancıdır. Akademik başarı bazen akademik öz yeterlik yerine kullanılsa da bu iki kavram farklıdır. Akademik başarı akademik öz yeterlik kazandırmasına rağmen akademik öz yeterlik inancı yalnızca kişilerin becerileri ve kapasitesi ile doğru orantılıdır. Yeterli akademik öz yeterliliği bulunan öğrenciler psikolojik baskı ile daha iyi mücadele edebilmektedir. Akademik öz yeterlik öğrencilerin eğitimsel görevlere yönelik algıları ifade eder ve öğrencilerin kırılabilir yapıyla ilgilidir. Düşük akademik öz yeterliğe sahip öğrenciler iyi becerilere sahip olsalar bile sınıf ortamında daha kırılabilir yapıları vardır (Avcı, 2018). Bandura'nın öz yeterlik hakkında düşüncelerini ifade etmesinden sonra öz yeterlik eğitim çalışmalarına içerik olmuştur. Yapılan çalışmalar sayesinde bireysel ve çevresel faktörlerin öz yeterlik ilişkisi ve öz yeterliğin öğrenmek, güdülenmek ve başarmak ile olan bağlantısı incelenmiştir (Biricik, 2015). (Shaughnessy & Scott, 1986; akt. Çelik, 2020) 'a göre öğrenilmiş çaresizlik davranışlarında bulunan öğrenciler ile yavaş öğrenen öğrencilerin öz güven eksikliği benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin zorlandıkça özgüvenlerinin azaldığı ve daha fazla

koru hissettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin akademik öz yeterlik seviyelerinin artmasının birçok faydası mevcuttur.

Bu faydalardan bazıları:

- Bir işi yaparken sabırlı olmak.
- Problemlere geniş açıdan bakmak.
- Eğitim performansını artırır.
- Anksiyete ve stresten uzak durmalarına yardımcı olur.

Akademik öz yeterlik inancı öğrencilerin öğrenme sürecine ilişkin etkin katılmasına davranış, biliş ve psikolojik etkenlere göre öğrencileri öz yeterlikleri okul ilişkileri ile öğrenmeleri ve başarılarını etkiler. Akademik öz yeterlik düzeyleri iyi fazla öğrenciler daha disiplinlidirler ve hedeflerine ulaşmaları daha kolaydır (Çelik, 2020).

2.6.2. Akademik Öz Yeterlik Boyutları:

2.6.2.1. Teknik Beceri:

Kişinin belirlenmiş bir vakitten sonra oluşan kazanımın psikomotor ve zihinsel çaba vererek değişik bir çalışmayı yapabilecek seviyede olmasıdır (Çelik, 2020). Teknik beceri öğrencinin öğrendiği bilgiyi sahip olduğu iş alanında pratiğe dönüştürme becerisidir. Ayrıca insanların öğrendiği kazanımını düşünsel ve fiziksel faaliyet ile bir işi çabuk ve rahat olarak bitirebilmesidir (Biricik, 2015).

2.6.2.2. Sosyal Statü

Statüsel saygınlık, toplumun değerlendirmesi sonucu oluşur. Statüye yönelik bakış, kişinin sahip olduğu başarılarından dolayı takdir edilmesidir (Çelik, 2020). Statü: Bireylerin toplumdaki konumunu ifade eder. Sosyal statü ise bireyin çevresinde bulunan insanların ona nesnel olarak toplum içinde ona layık gördükleri yer ya da pozisyonudur. Sosyal statü 2'ye ayrılır. 1. Sahip olunan statü: Doğuştan gelir ve kişinin kontrolünde değildir. 2. Başarılan statü: Kişinin kontrolünde olan ve emeği sonucu elde ettiği değerdir. Bireylerin sosyal statüsü değişkenliğe sahiptir ve başka bireylerin statüleri ile bağlantılı olduğunda ya da onlar ile kıyaslandığında anlamlı olur (Biricik, 2015).

2.6.2.3. Bilişsel Uygulama:

Biliş İnsanın içsel koşulları ve bulunduğu fiziksel ve sosyal çevreye yönelik olarak sahip olduğu düşünce, bilgi ve inançları kapsar. “*Diğer bir deyişle bir biliş bilinen ya da algılanan her şey olabilir.*” Bilişsel kuram: Bireyin çevresine yönelik bilgileri nasıl öğrendiği, çevresine ilişkin algısı ve bu çeşit bilişler çerçevesinde nasıl davranışlar gösterdiği ve çevresini nasıl etkilediği ilgilendir. Bu süreçte insanlar sosyalleşme sürecinde olduğu gibi hayata yönelik bazı yeni bilgiler edinmektedir (Şahin, 2019).

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırmanın Modeli

Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi bazı değişkenlere göre (anne ve baba eğitim durumu, düzenli olarak kitap okumak, cinsiyet, aile gelirleri, bölüm, sınıf ve düzenli olarak spor yapmak) farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2022).

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın evrenini 2020-2021 Akademik Yılın Güz Dönemi'nde, Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ve Bartın Üniversitesinde bulunan diğer öğretmenlik branşlarında (Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği) öğrenim gören 1622 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünden 97 öğrenci ve Bartın Üniversitesinde bulunan diğer öğretmenlik branşlarında öğrenim gören 101 öğrenciden oluşmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Katılımcıların eleştirel düşünme düzeylerinin bulunması için Semerci (2016)'nın geliştirmiş olduğu “*Eleştirel (Kritik) Düşünme Eğilimi (EDE) Ölçeği*” kullanılmıştır. Ölçek, 5'li likert tipli ve toplam 49 maddeden oluşmaktadır. Ölçek üstbilis, esneklik, sistematiklik, azim ve sabır ve açık fikirlilik alt boyutlara sahiptir. Cronbach Alpha değeri 0,96 olarak tespit edilmiştir (Semerci, 2016). Araştırmamızda bu ölçeğin bulunan Cronbach Alpha değeri 0,95 olarak tespit edildi.

Katılımcıların akademik öz yeterliklerinin öğrenilmesinde ise Owen ve Froman (1988) ait olan ve Ekici (2012) tarafından Türkçeye uygun bir hale getirilen “*Akademik Öz-yeterlik Ölçeği*” kullanılmıştır. Ölçek toplam da 33 maddeden oluşmakta ve 5'li likert tiplidir. Ölçeğin alt boyutlarını sosyal statü, bilişsel uygulamalar ve teknik beceriler oluşturmaktadır.

Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,86 olarak bulunmuştur (Ekici, 2012). Araştırmamızda bu ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,93 olarak bulunmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesi için SPSS 26 programı kullanıldı. Dağılımın çarpıklık katsayı değerleri incelendiğinde değerlerin (-1, +1) aralığında olduğu bulunmuştur. (Morgan vd., 2004)'e göre araştırmanın çarpıklık katsayısı değerleri normal dağılıma uygundur. Katılımcıların ölçek verilerinin çözümlenmesinde bağımsız grupların karşılaştırılmasında t-Testi, ikiden çok küme karşılaştırmalarında ise One Way ANOVA testinden ve eleştirel düşünme düzeyi ve akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizi yapıldı.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Bulgular

4.1.1. Birinci Alt Problemin Bulguları

Birinci alt problem “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” biçiminde tanımlanmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını tespit etmek için t-Testi analizi yapılmıştır. Bulgular tablo 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4.1: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyi ve akademik öz yeterlik puanlarının cinsiyete göre bağımsız örneklem için t- Testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Eleştirel	Kadın	117	4,17	0,45	196	0,16	0,86
Düşünme	Erkek	81	4,15	0,42			
Akademik	Kadın	117	3,53	0,64	196	0,17	0,49
Öz Yeterlik	Erkek	81	3,59	0,59			

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlilikleri cinsiyetlerine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

4.1.2. İkinci Alt Problemin Bulguları

İkinci alt problem “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile ailelerinin gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” biçiminde tanımlanmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri aile gelir

durumuna göre anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını tespit etmek için t-Testi yapılmıştır. Bulgular tablo 4.2'de sunulmuştur.

Tablo 4.2: Katılımcıların aile gelir durumuna göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin istatistiksel değerleri

Boyutlar	Aile geliri	n	$\bar{X}$	S
Eleştirel	0-2325TL	74	4,20	0,43
Düşünme	2326-4000	68	4,11	0,45
	4001- Üstü	56	4,17	0,44
	Toplam	198	4,16	0,44
Akademik	0-2325TL	74	3,56	0,66
Öz Yeterlik	2326-4000	68	3,54	0,62
	4001- Üstü	56	3,50	0,54
	Toplam	198	3,56	062

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ailelerinin gelir düzeylerine göre incelendiğinde ortalaması eleştirel düşünme boyutunda en yüksek olan (4,20) 0-2325 TL gelir durumudur. Akademik öz yeterlik boyutunda da ortalaması en yüksek olan (3,56) 0-2325 TL gelir durumudur.

Tablo 4.2'de bulunan ortalamalar arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin oluşmasında ailelerinin gelir durumunun etkisini tespit etmek için, One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 4.3'te sunulmaktadır.

Tablo 4.3: Katılımcıların aile gelir durumuna göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin One-Way ANOVA testi sonuçları

Boyutlar	Varyans	Kareler	Sd	Kareler	n	p
	Kaynağı	Toplamı		Ortalaması		
Eleştirel	Gruplar	0,28	3	0,141		
Düşünme	arası Grup içi	38,357	194	0,197	0,71	0,491
	Toplam	38,638	197			
Akademik Öz	Gruplar	1,526	3	0,763		
Yeterlik	arası Grup içi	74,366	194	0,381	2,00	0,138
	Toplam	75,892	197			

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ailelerinin gelir düzeylerine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

4.1.3. Üçüncü Alt Problemin Bulguları

Üçüncü alt problem “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” biçiminde tanımlanmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını tespit etmek için One-Way ANOVA testi yapılmıştır. Bulgular tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeylerinin ve akademik öz yeterliklerinin sınıf düzeylerine göre istatistiksel değerleri

Boyutlar	Sınıflar	n	$\bar{X}$	S
Eleştirel Düşünme	1	64	4,17	0,45
	2	58	4,17	0,42
	3	46	4,09	0,43
	4	30	4,23	0,47
	Toplam		198	4,16
Akademik Öz Yeterlik	1	64	3,56	0,62
	2	58	3,54	0,64
	3	46	3,50	0,62
	4	30	3,68	0,55
	Toplam		198	3,56

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri sınıf düzeylerine göre incelendiğinde ortalaması eleştirel düşünme boyutunda en yüksek olan (4,23) 4. sınıflardır. Akademik öz yeterlik boyutunda da ortalaması en yüksek olan (3,68) 4. sınıflardır.

Tablo 4.4'te bulunan ortalamalar arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin oluşmasında sınıf düzeylerinin etkisini tespit etmek için, One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 4.5'te sunulmuştur.

Tablo 4.5: Katılımcıların sınıf düzeylerine göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin One-Way ANOVA testi sonuçları

Boyutlar	Varyans	Kareler	Sd	Kareler	F	p
	Kaynağı	Toplamı		Ortalaması		
Eleştirel	Gruplar	0,38	3	0,129		
Düşünme	arası Grup içi	38,250	194	0,197	0,65	0,580
	Toplam	38,63	197			
Akademik	Gruplar	0,66	3	0,222		
Öz Yeterlik	arası Grup içi	75,226	194	0,388	0,572	0,634
	Toplam	75,892	197			

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri sınıf düzeylerine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

4.1.4. Dördüncü Alt Problemin Bulguları

Dördüncü alt problem “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile anne ve baba eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” biçiminde tanımlanmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri anne ve baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını tespit etmek için One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Anne eğitim düzeyi bulguları tablo 4.6'da sunulmuştur.

Tablo 4.6: Katılımcıların düşünme düzeylerinin ve akademik öz yeterliklerinin anne eğitim durumuna göre istatistiksel değerleri

Boyutlar	Anne Eğitim	n	$\bar{X}$	Ss
Eleştirel Düşünme	Okur yazar-Okuryazar değil	45	4,27	0,37
	İlkokul	80	4,10	0,45
	Ortaokul	19	4,19	0,49
	Lise	40	4,11	0,41
	Üniversite	14	4,26	0,53
	Toplam		198	4,16
Akademik Öz Yeterlik	Okur yazar-Okuryazar değil	45	3,70	0,56
	İlkokul	80	3,51	0,63
	Ortaokul	19	3,51	0,63
	Lise	40	3,51	0,60
	Üniversite	14	3,56	0,77
	Toplam		198	3,56

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri anne eğitim düzeylerine göre incelendiğinde ortalaması eleştirel düşünme boyutunda en yüksek olan (4,27) okur yazar-okuryazar değil durumudur. Akademik öz yeterlik boyutunda da ortalaması en yüksek olan (3,70) okur yazar-okuryazar değil durumudur.

Tablo 4.6'da yer alan ortalamalar arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin oluşmasında anne eğitim durumunun etkisini tespit etmek için, One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 4.7'de sunulmuştur.

Tablo 4.7: Katılımcıların anne eğitim durumuna göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin One-Way ANOVA testi sonuçları

Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Eleştirel Düşünme	Gruplar	1,033	4	0,258		
	arası Grup içi	37,605	193	0,195	1,326	0,262
	Toplam	38,638	197			
Akademik Öz Yeterlik	Gruplar	1,271	4	0,318		
	arası Grup içi	74,621	193	0,387	0,822	0,513
	Toplam	75,892	197			

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri anne eğitim durumuna göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

Tablo 4.8: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeylerinin ve akademik öz yeterliklerinin baba eğitim durumuna göre istatistiksel değerleri

Boyutlar	Baba Eğitim	n	$\bar{X}$	Ss
Eleştirel Düşünme	Okur yazar-Okuryazar değil	14	4,38	0,43
	İlkokul	64	4,19	0,44
	Ortaokul	38	4,13	0,44
	Lise	59	4,09	0,42
	Üniversite	23	4,18	0,47
	Toplam		198	4,16
Akademik Öz Yeterlik	Okur yazar-Okuryazar değil	45	3,60	0,65
	İlkokul	80	3,62	0,64
	Ortaokul	19	3,58	0,49
	Lise	40	3,42	0,66
	Üniversite	14	3,68	0,62
	Toplam		198	3,56

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri baba eğitim düzeylerine göre incelendiğinde ortalaması eleştirel düşünme boyutunda en yüksek olan

(4.38) okur yazar-okuryazar değil durumudur. Akademik öz yeterlik boyutunda ise ortalaması en yüksek olan (3,68) Üniversite durumudur.

Tablo 4.8.'de bulunan ortalamalar arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin oluşmasında baba eğitim durumunun etkisini tespit etmek için, One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 4.9'da sunulmuştur.

Tablo 4.9: Katılımcıların baba eğitim durumuna göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin One-Way ANOVA testi sonuçları

Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Eleştirel Düşünme	Gruplar	1,046	4	0,261		
	arası Grup içi	37,6592	193	0,195	1,342	0,256
	Toplam	38,638	197			
Akademik Öz Yeterlik	Gruplar	1,673	4	0,418		
	arası Grup içi	74,218	193	0,385	1,088	0,364
	Toplam	75,892	197			

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri baba eğitim durumuna göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

4.1.5. Beşinci Alt Problemin Bulguları

Beşinci alt problem “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile düzenli olarak spor yapmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” biçiminde tanımlanmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri düzenli olarak spor yapmalarına göre anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını tespit etmek için t-Testi uygulanmıştır. Anne eğitim düzeyi bulguları tablo 4.10'da sunulmuştur.

Tablo 4.10: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlik puanlarının düzenli olarak spor yapmalarına göre bağımsız örneklem için t- Testi sonuçları

Boyutlar	Düzenli Spor	n	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Eleştirel	Evet	89	4,18	0,45	196	0,55	0,580
Düşünme	Hayır	109	4,15	0,43			
Akademik	Evet	89	3,60	0,62	196	0,951	0,343
Öz Yeterlik	Hayır	109	3,52	0,61			

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri düzenli olarak spor yapmalarına göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

4.1.6. Altıncı Alt Problemin Bulguları

Altıncı alt problem “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile okudukları bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri okudukları bölümlere göre anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığı tespit etmek için t-Testi uygulanmıştır. Bulgular tablo 4.11’de sunulmuştur.

Tablo 4.11: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyi ve akademik öz yeterlik puanlarının okudukları bölümlere göre bağımsız örneklem için t- Testi sonuçları

Boyutlar	Bölüm	n	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Eleştirel	Beden Eğitimi	97	4,13	0,76	196	0,89	0,37
Düşünme	Diğer	101	4,19	0,65			
Akademik Öz	Beden Eğitimi	97	3,60	0,38	196	0,95	0,34
Yeterlik	Diğer	101	3,52	0,34			

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri okudukları bölümlere göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

4.1.7. Yedinci Alt Problemin Bulguları

Yedinci alt problem “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile düzenli olarak kitap okumaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” biçiminde tanımlanmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri düzenli olarak kitap okumalarına göre anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığını tespit etmek için One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Bulgular tablo 4.12'de sunulmuştur.

Tablo 4.12: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeylerinin ve akademik öz yeterliklerinin düzenli olarak kitap okuma değişkenine göre istatistiksel değerleri

Boyutlar	Düzenli Kitap Okuma	n	$\bar{X}$	Ss
Eleştirel	Var	61	4,22	0,43
Düşünme	Ara- Sıra	119	4,15	0,46
	Yok	18	4,08	0,32
	Toplam	198	4,16	0,44
Akademik	Var	61	3,57	0,66
Öz Yeterlik	Ara- Sıra	119	3,57	0,60
	Yok	18	3,46	0,59
	Toplam	198	3,56	0,62

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri düzenli kitap okuma değişkenine göre incelendiğinde ortalaması eleştirel düşünme boyutunda en yüksek olan (4,22) var durumudur. Akademik öz yeterlik boyutunda da ortalaması en yüksek olan (3,57) var durumudur.

Tablo 4.12’de bulunan ortalamalar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin oluşmasında düzenli kitap okuma durumunun etkisini tespit etmek için, One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 4.13'te sunulmuştur.

Tablo 4.13: Katılımcıların düzenli kitap okuma değişkenine göre eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterliklerinin One-Way ANOVA Testi sonuçları

Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Eleştirel Düşünme	Gruplar	0,319	2	0,160		
	arası Grup içi	38,319	195	0,197	0,812	0,445
	Toplam	38,638	197			
Akademik Öz yeterlik	Gruplar	0,206	2	0,103		
	arası Grup içi	75,686	195	0,388	0,265	0,767
	Toplam	75,892	197			

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri düzenli olarak kitap okuma değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

4.1.8. Sekizinci Alt Problemin Bulguları

Sekizinci alt problem “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?” biçiminde tanımlanmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmek için basit doğrusal korelasyon analizi yapılmıştır. Bulgular tablo 4.14’te sunulmuştur.

Tablo 4.14: Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasındaki korelasyon testi sonuçları

Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ile akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişki.		
	Eleştirel Düşünme Düzeyi	Akademik Öz Yeterlik
r	1	0,647
p		0,000
n	198	198

“r: 0,70-1.00 arasında yüksek, 0,70-0,30 arasında orta, 0,30-0,29 arasında düşük”
(Büyüköztürk, 2017).

Tablo 4.14 göre Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunmadığını tespit etmek için yapılan korelasyon işlemi sonucunda; öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r: 0,70-0,30 p>0,01).

4.2. Tartışma

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (p>0,05). Araştırmanın bu sonuçlarına göre öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri cinsiyetlerinden anlamlı düzeyde etkilenmemiştir.

Choi (2005), İleri (2019), Oğuz (2012) ve Özsüer vd., (2011) akademik öz yeterlik ile ilgili yapmış oldukları çalışmada benzer sonuçlar bulmuşlardır. Sonuçlarımızın aksine Busch (1995), Durdukoca (2010), Bong (2004), Telef ve Karaca (2012), Usher ve Pajares (2006) ve Arslan (2018) cinsiyet ile akademik öz yeterlik arasında anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir. İleri (2019)'a göre “*Bunun nedeni olarak; katılımcıların bir işi başarma konusunda ve sınavlara hazırlanma aşaması dâhilinde başarıya odaklanma şekillerinde ve bunun neticesinde de kendilerine olan güvenleri noktasında kadın ve erkek öğrencilerin akademik öz yeterlik açısından aynı düşünceye sahip oldukları düşünülmektedir*”.

Chin (2005), Kaloç (2005), Özdemir (2005), Çetin (2008), Karabacak (2011), ve Scott ve Markert (1994) eleştirel düşünme ile ilgili çalışmalarında cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Sonuçlarımızın aksine Adams vd., (1999) ve Walsh ve Hardy (1999) cinsiyet ile eleştirel düşünme arasında anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir. Bunun nedeni olarak: Eleştirel düşünmenin zihinsel bir olay olması ve erkek ve kadın ayrımı yapılmadan benzer eğitimlerin alınması erkek ve kadınların eleştirel düşünme puan ortalamalarının benzer olmasına neden olmuş olabilir.

Aile gelir düzeyi değişkenine göre katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Araştırmanın bu sonuçlarına göre öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ailelerinin gelir düzeyinden anlamlı düzeyde etkilenmemiştir.

Yağcı & Aksoy (2015) akademik öz yeterlik ile ilgili yapmış oldukları çalışmada bizi destekleyen sonuçlar bulmuşlardır. Mazur vd., (2014) ve Arslan (2018) ise çalışmalarında anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak: Aile gelir düzeyi düşük olan öğrencilerinde diğer öğrenciler gibi başarılı olması ve başarmak zorunda olması onların da diğer gelir gruplarına benzer düzeyde akademik öz yeterliğe sahip olması bu nedenlerden dolayı anlamlı bir farklılığın oluşmaması mümkündür.

Bölükbaşıoğlu (2021), Özdemir (2005) ve Zaybak ve Khorshid (2006) eleştirel düşünme ilgili bizi destekleyen bulgular tespit etmişlerdir. Kaya (1997) ve Kürüm (2002) ise bulgularımızın aksine anlamlı bir farklılığı tespit etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak: Öğrencilerin aile gelir durumu düşük bile olsa günümüz teknolojik imkanlar ile eleştirel

düşünmeyi teşvik edecek kişiler ve kaynaklara ulaşması mümkün olduğu için öğrenciler arasında anlamlı bir fark oluşmaması mümkündür.

Sınıf düzeyi değişkenine göre katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Araştırmanın bu sonuçlarına göre öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri sınıf değişkeninden önemli miktarda etkilenmemiştir.

Ocak vd., (2016), Tümkaya (2011) ve Karaman (2016) eleştirel düşünme ile ilgili yaptıkları çalışmada çalışmamızı destekleyen bulgular elde etmişlerdir. Bulut vd., (2009), Adams vd., (1999), Brooks ve Shepherd (1992) bulgularımızın aksine çalışmalarında anlamlı bir farklılığı tespit etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak: Öğrencilerin benzer dersleri görmesi ve birbirleri ile etkileşim halinde olması benzer düşünceler ve benzer düşünme biçimlerin oluşması mümkündür. Bu yüzden araştırmamızda anlamlı bir farklılık bulunmamış olabilir.

Akademik öz yeterlik ile ilgili olan çalışmalarında Adak (2021), İleri (2019), Thomas-Spiegel (2006) ve Pruett (2011) çalışmamızı destekleyen bulgular elde etmişlerdir. Sonuçlarımızın aksine, Yenice (2012), Durdukoca (2010), Oğuz (2012) ve Arslan (2018) anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak: İleri (2019)'a göre *“katılımcılar açısından başarıya odaklanma ve akademik tatminlik ölçüsünde öğrenim hayatlarının ilk yıllarından itibaren ara dönem ve mezun olacakları sınıf kapsamında herhangi bir farklılığın olmadığı söylenebilir. Sınıf değişkeninde katılımcıların birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar olan dönemlerinde birbirine yakın yaş aralığına sahip olduklarını ve bunun sonucunda da öğrenmeye verdikleri değer açısından bir farklılığın oluşmadığını ifade edebiliriz.”*

Anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri incelendiğinde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Araştırmanın bu sonuçlarına göre öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ebeveynlerinin eğitim durumlarından anlamlı miktarda etkilenmediğini söylemek mümkündür.

Karademir (2013) ve Yorulmaz (2019) akademik öz yeterlik ile ilgili olan çalışmalarında bizim gibi anlamlı bir farklılık tespit etmemişlerdir. Arslan (2018), Davis-Kean (2005) ve

Machebe vd., (2017) ise çalışmalarında anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak: Öğrencilerin eğitim düzeylerinin artması ile annelerine ve babalarına olan akademik ihtiyaçları azalabilmektedir. Ebeveynlerin eğitim seviyesi düşük bile olsa çocuklarının elde etmiş oldukları başarılar bu durumu telefi edebilmektedir. Bu yüzden ortalamaların benzer olması ve anlamlı bir farklılığın oluşmaması mümkündür.

Özdemir (2005), Zaybak ve Khorshid (2006), Kaloç (2005) eleştirel düşünme ile ilgili olan araştırmalarında benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Brooks ve Shepherd (1990), Bölükbaşıoğlu (2021) ve Kürüm (2002) ise bulgularımızın aksine anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak: Öğrenciler ebeveynlerinin sahip olduğu eğitim durumuna bağlı kalmaksızın farklı, özgür, yaratıcı düşünme gibi düşünme biçimlerine sahip olabilmeleri onların eleştirel düşünmede düzeyleri anne ve babalarının eğitim düzeylerinden etkilenmeleri mümkündür.

Düzenli olarak spor yapmak değişkenine göre katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri incelendiğinde göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Araştırmanın bu sonuçlarına göre öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri düzenli spor yapmalarından anlamlı miktarda etkilenmediğini söylemek mümkündür.

Kural (2018) akademik öz yeterlik ile ilgili yapmış oldukları çalışmada bize benzer sonuç tespit etmişler. Bu durumun nedeni olarak: Spor yapmanın fiziksel bir aktivite olmasının yanında zihinsel süreçleri de içerir bu yüzden spor yapan insanların diğer insanlara göre daha çok öz güvenli olması mümkündür. Fakat öğrenciler düzenli spor yapmasa bile deneyimleri onların da yüksek bir akademik öz yeterliliğe sahip olmasına ve böylece bu iki grubun benzer puanlara sahip olması mümkündür

Bahadır vd., (2014) ve Özdayı (2019) eleştirel düşünme ile ilgili yapmış oldukları çalışmalarda bizi destekler bulgular elde etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak: Sporun eleştirel düşünmeye katkısı bulunmaktadır. Bu yüzden düzenli spor yapan öğrencilerin daha yüksek ortalamalara sahip olmalarını beklemek doğal bir durumdur. Lakin spor dışındaki faktörlerinde etkili olabilmesi spor yapmayan öğrencilerinde yüksek ortalamalara sahip olmaları mümkündür. Böylece anlamlı bir farklılığın oluşmaması olasıdır.

Bölüm değişkenine göre katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Araştırmanın bu sonuçlarına göre öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri okudukları bölümden anlamlı miktarda etkilenmemiştir.

Çapri ve Çelikkaleli (2008), Yenice (2012) ve İleri (2019) akademik öz yeterlik ile ilgili yapmış oldukları çalışmada anlamlı bir farklılık elde etmemişlerdir. Bu durumun nedeni olarak: Öğrencilerin okudukları bölümlere yerleşmek için belirli kriterleri yerine getirdikleri için kendilerini başarılı hissetmeleri onların benzer akademik puanlara sahip olması ve araştırmada anlamlı bir farkın oluşmaması mümkündür.

Karademir (2013) eleştirel düşünme ile ilgili yapmış oldukları araştırmada bizi destekler bulgu elde etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak: Öğrencilerin eğitim hayatlarında diğer kendi bölümleri dışında okuyan öğrencileri ile eğitimin hayatlarının belirli dönemlerinde benzer dersler görmeleri ve eleştirel düşünme bilinci oluşturmaları onların birbirine yakın ortalamaların olmasına neden olmuş olabilir.

Düzenli kitap okuma değişkenine göre katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Araştırmanın bu sonuçlarına göre öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri düzenli olarak kitap okumaları anlamlı miktarda etkilenmemiştir.

Kural (2018) akademik öz yeterlik ile ilgili yapmış oldukları çalışmada bizi destekler sonuçlar elde etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak: Düzenli kitap okuyan insanların okumayanlara göre daha yüksek akademik yeterliliğe sahip olmaları düşünülmeye doğaldır. Düzenli kitap okumayan insanların akademik başarılar elde etmesi onların yüksek akademik öz yeterliliğe sahip olması ve düzenli kitap okuyan ile benzer ortalamalara sahip olmalarına neden olabilir.

Zaybak ve Khorshid (2006) eleştirel düşünme ile ilgili yaptıkları çalışmada bizi desteklemektedirler. Bu durumun nedeni olarak: Düzenli olarak kitap okumak eleştirel düşünme düzeyini artırması mümkündür. Lakin düzenli kitap okumayan öğrencilerin farklı uyarıcılardan bilgi edinmesi onların güçlü bir eleştirel düşünme düzeyine ulaşmaları mümkündür. Örneğin bir konferans, sosyal medya, televizyon, sınavlar gibi etkenler eleştirel düşünme gücünü artıracak bilgiler verebilir. Böylece araştırmamızda düzenli kitap okuyan ile okumayan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmaması mümkündür.

Katılımcıların eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunmadığını tespit etmek için yapılan korelasyon işlemi sonucunda öğrencilerin akademik öz yeterlikleri artığında eleştirel düşünme düzeylerinde arttığı tespit edilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile diğer öğretmenlik branşı öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ile akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişki bazı değişkenlere göre incelenmesi isimli araştırmamızın sonuçları şu şekildedir:

- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile ailelerinin gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile anne ve baba eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile düzenli olarak spor yapmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile okudukları bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri ile düzenli olarak kitap okumaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü ve diğer öğretmenlik branşı bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

5.2. Öneriler

Çalışmanın amaçlarına uygun olarak elde edilen sonuçlara dayandırılarak Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin akademik öz yeterlik ve eleştirel düşünme düzeylerine katkı sağlayacağına inanılan araştırma ile ilgili şu öneriler oluşturulmuştur:

- Eleştirel düşünen ve akademik öz yeterliği yüksek kişilerin yetiştirilmesi için eğitim kurumlarında bu özelliklerin oluşturulmasına ve geliştirilmesine yönelik olarak konferanslar verilebilir, girişimcilik ve yaratıcılığı teşvik edecek etkinlikler, kitap okuma etkinlikleri, demokratik okul iklimi oluşturma ve araştırma ödevi gibi çalışmalar yapılabilir.
- Beden eğitimi ve spor öğretmeni, öğretmen adayları sportif oyunlarda farklı taktikler ve stratejiler oluşturması, takım oyunlarında adayların birbirlerine karşı hoşgörü ile yaklaşması ve teorik dersleri de uygulamalı dersler kadar önemsemeleri onların eleştirel düşünme düzeylerinin artmasına neden olabilir. Böylece onların akademik öz yeterliklerinin de artırılması sağlanabilir.
- Beden eğitimi ve spor derslerinde öğrencilerin eleştirel düşüncelerini sağlayacak oyunlar düzenlenerek onların akademik öz yeterliklerinin gelişimine destek olunabilir.
- Eleştirel düşünme düzeyi ve akademik öz yeterlik arasındaki ilişkinin incelenmesi farklı fakültelerin öğrencileri ile yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Adak, S. (2021). *Lise Öğrencilerinin Akademik Öz Yeterlik ve Fiziksel Aktivitelere Katılımını Engellleyen Faktörlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Konya, 66 s.
- Adams, M. H., Stover, L. M., & Whitlow, J. F. (1999). A longitudinal evaluation of baccalaureate nursing students' critical thinking abilities. *Journal of Nursing Education*, 38 (3): 139-141.
- Adatepe, S. (2018). *Beden eğitimi ve spor Yüksekokulu'nda okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Bartın, 143 s.
- Aizikovitsh-Udi, E., & Cheng, D. (2015). Developing critical thinking skills from dispositions to abilities: mathematics education from early childhood to high school. *Creative education*, 6(04), 455.
- Akbulut, H. (2019). *Fen bilimleri öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin tespiti ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Trabzon, 78 s.
- Akkiliç, G. (2018). *Felsefe dersinde altı şapkalı düşünme tekniğine dayalı etkinliklerin yaratıcılık, eleştirel düşünme ve akademik öz yeterliğe etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Erzurum, 109 s.
- Aksu, H. H. (2008). Öğretmen adaylarının matematik öğretimine yönelik öz-yeterlilik inançları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2): 161-170.
- Alemdağ, C., Erman, Ö., & Yılmaz, A. K. (2014). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz-yeterlilikleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(1): 23-35.
- Aliustaoğlu, F., & Abdulkadir, T. (2015). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi (Kastamonu Üniversitesi örneği). *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4):131-142.
- Almulla, M. (2018). Investigating teachers' perceptions of their own practices to improve students' critical thinking in secondary schools in Saudi Arabia. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 6 (3):15.
- Altuntaş, H. (2019). *Beden eğitimi ve spor dersinin Türk eğitim sistemindeki yeri*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Kırıkkale, 116 s.

- Arslan, A. (2018). Ortaokul öğrencilerinin yazma kaygıları ve akademik öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3):1286-1312.
- Aslan, H. H. (2019). *Beden eğitimi dersine yönelik anne-baba tutumlarının ergen öğrencilerin derse yönelik tutumlarını yordama gücü (Nevşehir İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Aksaray, 74 s.
- Avcı, A. (2018). *Hemşirelik öğrencilerinin üniversite yaşam kalitesi ve akademik öz yeterlikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Antep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı Gazi Antep, 82 s.
- Ayçiçek, C. N. (2019). *Beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zaman aktivitelerine katılımını kolaylaştıran ve engelleyen faktörlerin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Trabzon, 70 s.
- Ayvaz, M. (2018). *Beden eğitimi ve spor, müzik ve resim-iş bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının empati kurma ve eleştirel düşünme düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Trabzon, 131 s.
- Bahadır, Z., Certel, Z., & Turan, B. (2014). The Correlation Between Critical Thinking Disposition And İnternal-External Locus Of Control Of Candidate Students Who Participated İn Special Talent Examination İn School Of Physical Education And Sports, Ege University. *Science, Movement and Health*, 14 (2): 332-338.
- Biricik, Y. S. (2015). *Beden eğitimi ve spor bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz yeterliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı, Erzurum, 80 s.
- Bong, M. (2004). Academic motivation in self-efficacy, achievement goal orientations and attributional beliefs. *The Journal of Educational Research*, 97(6), 287-297.
- Bölükbaşoğlu, C. (2021). *Spor bilimleri fakültesinde antrenörlük eğitimi programlarında öğrenim gören öğrencilerin liderlik özellikleri ve eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı Hareket ve Antrenman Bilimleri Bilim Dalı, İstanbul, 94 s.
- Brooks, K.L., & Shepherd, J.M. (1990). The relationship between clinical decision making skills in nursing and general critical thinking abilities of senior nursing students in four types of nursing programs. *Journal of Nursing Education*, 29 (9): 391-399
- Bulut, S., Ertem, G., & Sevil, Ü. (2009). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2 (2): 27-38.

- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (23.bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chin, C. C. (2005). First Year Pre-Service Teachers in Taiwan – Do They Enter the Teacher Program with Satisfactory Scientific Literacy and Attitudes Toward Science?. *International Journal of Science Education*, 27 (13): 1549-1570.
- Choi, N. (2005). Self-efficacy and self-concept as predictors of college students' academic performance. *Psychology in the Schools*, 42 (2): 197-205.
- Cirit, B. (2020). *10-14 yaş grubu öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenine karşı metaforik algı düzeyinin araştırılması*. Yüksek Lisans Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, 124 s.
- Cosgrove, R. (2009). *Critical thinking in the Oxford tutorial*. Thesis submitted to the University of Oxford in partial fulfilment for the degree of M.Sc. in Higher Education
- Çapri, B., & Çelikkaleli, Ö. (2008); Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15): 33-53.
- Çelik, A. (2020). *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon kullanım düzeylerinin akademik öz yeterliliğine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Samsun,41 s.
- Çetin, A. (2008). *Sınıf öğretmeni adayların eleştirel düşünme gücü*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ilk öğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Bursa, 101 s.
- Davis-Kean, P. E. (2005). The influence of parent education and family income on child achievement: The indirect role of parental expectations and the home environment. *Journal of Family Psychology*, 19 (2): 294-304.
- Demir, M. (2018). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki sorunları ve performanslarına etkileri (Adıyaman ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı, Bartın, 70 s.
- Deniz, A. (2020). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum, akademik öz-yeterlik ve akademik güdülenme düzeylerinin incelenmesi: Bir vakıf üniversitesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul, 84 s.
- Dewey, J. (1934). *Art as experience*. New York: Minton, Balch, and Company.
- Dikmen, M. (2020). *Öğrenme stillerine göre yapılandırılmış öğretim ilke ve yöntemleri dersinin öğretmen adaylarının epistemolojik inançlarına, üstbiliş düşünme becerilerine, akademik öz-yeterliklerine ve akademik başarılarına etkisi*. Doktora

Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Elâzığ, 211 s.

- Durdukoca, Ş. F. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz-yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10 (1): 69-77.
- Dursun, A. (2020). *Beden eğitimi öğretmeni adaylarının dindarlık düzeylerinin ve dini gruplara yönelimlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gaziantep, 72 s.
- Ekici, G. (2012). Akademik öz-yeterlik ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2012 (43): 174-185.
- Ennis, C. D. (1991). Discrete thinking skills in two teachers' physical education classes. *The Elementary School Journal*, 91 (5): 473-487.
- Ennis, R. (2002). A Super-Streamlined Conception of Critical Thinking. *Faculty.education.illinois.edu*. Retrieved November, 18, 2014.
- Erduran, M. M. (2018). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu ile fen fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin eleştirel düşünme ve empati kurma düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bilim Dalı, Bartın, 98 s.
- Eroğlu, O., & Yıldırım, Y. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 67-73.
- Facione, P. A. (1990). *The California Critical Thinking Skills Test--College Level. Technical Report 1. Experimental Validation and Content Validity*. Millbrae. California Academic Press.
- Facione, P. A. (1998). Critical thinking: What it is and why it counts. *Millbrae. California Academic Press*. 13, 2009.
- Fahim, M., & Pezeshki, M. (2012). Manipulating critical thinking skills in test taking. *International Journal of Education*, 4 (1): 153.
- Glaser, E. M. (1941). An experiment in the development of critical thinking. *Teachers College Contributions to Education*, (843).
- Gül, Ö. (2019). *Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri, Empatik Eğilimleri ve Karar Verme Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Çorum, 101 s.
- İleri, M. (2019). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin akademik öz yeterliklerinin gelecek beklentisi üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu

Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı, Karaman,76 s.

- Kaleli, F. (2016). *Öz yeterlilik ile akademik başarıya güdülenme arasındaki ilişki (Ortaokul öğrencileri örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı, Psikoloji Bölümü Bilim Dalı, İstanbul, 76 s.
- Kaloç, R. (2005). *Orta öğretim kurumu öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ve eleştirel düşünme becerilerini etkileyen etmenler*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Kimya Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara, 132 s.
- Kamla, J., & Lindauer, J. (2002). Integrating critical thinking strategies in physical education. *Strategies*, 16 (2): 27-29.
- Karabacak, H. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ve beşinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyi (Erzurum ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Erzurum, 100 s.
- Karademir, Ç. A. (2013). *Öğretmen adaylarının sorgulama ve eleştirel düşünme becerilerinin öğretmen öz yeterlik düzeyine etkisi*. Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Aydın, 213 s.
- Karaman, M. K. (2016). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(1).
- Karasar, N. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemi (37.bs.)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaya, H. (1997). Üniversite Öğrencilerinde Eleştirel Akıl Yürütme Gücü. *Doktora Tezi (yayımlanmamış)*, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul, 105 s.
- Korur, E. N. (2014). *Beden eğitimi öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme ve empatik eğilimleri*. Doktora Tezi (yayımlanmamış), Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Trabzon, 112 s.
- Kural, V. (2018). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile akademik öz-yeterliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bilim Dalı, Bartın, 122 s.
- Kurga, G. H. (2018). *Sekizinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Sivas, 244 s.

- Kürüm, D. (2002). *Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme gücü*. Yüksek lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eskişehir, 175 s.
- Lai, E. R. (2011). Critical thinking: A literature review. *Pearson's Research Reports*, 6 (1): 40-41.
- Levent, A. (2019). *Farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi (Van ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Dalı, Van, 116 s.
- Lodewyk, K. R. (2009). Fostering critical thinking in physical education students. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 80 (8): 12-18.
- Machebe, C. H., Ezegbe, B. N. & Onuoha, J. (2017). The impact of parental level of income on students' academic performance in high school in Japan. *Universal Journal of Educational Research*, 5 (9): 1614-1620.
- Mahanal, S., Zubaidah, S., Bahri, A., & Maratusy, D. S. (2016). Empowering students' critical thinking skills through Remap NHT in biology classroom. *In Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, 17 (2): 1-13.
- Masduqi, H. (2011). Critical thinking skills and meaning in English language teaching. *Teflin Journal*, 22 (2):185-200.
- Masek, A., & Yamin, S. (2011). The effect of problem based learning on critical thinking ability: a theoretical and empirical review. *International Review of Social Sciences and Humanities*, 2 (1): 215-221.
- Mazur, J., Malkowska-Szkutnik, A. & Tabak, I. (2014). Changes in family socio-economic status as predictors of self-efficacy in 13-year-old Polish adolescents. *International Journal of Public Health*, 59 (1): 107-115.
- McBride, R. E. (1999). If you structure it, they will learn...: Critical thinking in physical education Classes. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 72:4, 217-220
- Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W. & Barret, K. C. (2004). *SPSS for introductory statistics: Use and interpretation*. Psychology Press.
- Nur'azizah, R., Utami, B., & Hastuti, B. (2021, March). The relationship between critical thinking skills and students learning motivation with students' learning achievement about buffer solution in eleventh grade science program. *In Journal of Physics: Conference Series*. 1842 (1): 1-9.
- Ocak, G., Eğmir, E., & Ocak, İ. (2016). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 63-91.

- Oğuz, A. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademik Öz Yeterlik İnançları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, July, 2 (2): 15-28.
- Owen, S. V., & Froman, R. D. (1988). Development of a College Academic Self-Efficacy Scale. Paper presented at the annual meeting of the national council on measurement in education. New Orleans. LA.
- Özdayı, N. (2019). Bireysel ve takım sporu ile ilgilenen üniversite öğrencilerinin eleştirel düşüncelerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (1): 42-54.
- Özdemir, S. M. (2005). Üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (3): 297-316.
- Özerkan, E. (2007). Öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramları arasındaki ilişki. *Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Edirne, 123 s.*
- Özsüer, S., İnal, G., Uyanık, Ö., & Ergün, M. (2011). Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(13), 114- 125.
- Paul, R. (1988). Critical thinking in the classroom. *Teaching k*, (8):18, 49-51.
- Paul, R., Elder, L., & Bartell, T. (1997). A brief history of the idea of critical thinking. Retrieved July, 10, 2006.
- Pill, S., & SueSee, B. (2017). Including critical thinking and problem solving in physical education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 88 (9): 43-49.
- Pill, S., Penney, D., & Swabey, K. (2012). Rethinking sport teaching in physical education: A case study of research based innovation in teacher education. *Australian Journal of Teacher Education*, 37 (8): 118-138.
- Pruett, K. A. (2011). The impact of fresh man year learning community participation on students' self-reported sense of meaning in life, academic self-efficacy and commitmentto academic major at the beginning of the second academic year. *Auburn University: Alabama*.
- Rini, D. E. P., & Prabawanto, S. (2021). Mathematics teachers' perception of learning models associated with high school students' critical thinking skills. *In Journal of Physics: Conference Series*, 1806 (1): 1–8.
- Saiz, C., & Rivas, S. F. (2011). Evaluation of the ARDESOS program: An initiative to improve critical thinking skills. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 11 (2): 34-51.

- Sasson, I., Yehuda, I., & Malkinson, N. (2018). Fostering the skills of critical thinking and question-posing in a project-based learning environment. *Thinking Skills and Creativity*, 29: 203-212.
- Savich, C. (2008). Improving critical thinking skills in history. Oakland University. Education Resources Information Center.
- Schwager, S., & Labate, C. (1993). Teaching for critical thinking in physical education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 64 (5): 24-26.
- Scott, J. N., & Markert, R. J. (1994). Relationship between critical thinking skills and success in preclinical courses. *Academic Medicine*, 69 (11): 920-924.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmen yeterlikleri açısından kendilerini değerlendirmeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 131- 140.
- Semerci, N. (2016). Eleştirel düşünme eğilimi (EDE) ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik revize çalışması. *Türkish Studies*, 11 (9): 725-740
- Snyder, L. G., & Snyder, M. J. (2008). Teaching critical thinking and problem solving skills. *The Journal of Research in Business Education*, 50 (2): 90.
- Şahin, O. (2019) *Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarında akademik öz yeterlik ve mesleki kaygı arasındaki ilişkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kayseri, 108 s.
- Telef, B. B., & Karaca, R. (2012). Çocuklar için öz-yeterlik ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 169-187.
- Thomas-Spiegel, J. K. (2006). The relationship of academic self-efficacy to successful course completion. (*Unpublished PhD thesis*). Capella University, Minneapolis.
- Topal, Ç. (2019). *Ortaokul ve lisede öğrenim gören öğrencilerin ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının fiziksel aktivite düzeylerine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Spor Eğitimi Anabilim Dalı İstanbul, 96 s.
- Töremen, F. (2011). *Eğitim bilimine giriş*. İstanbul: İdeal.
- Tuzcu, G. (2019). *Farklı branş öğretmenleri ile beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının karşılaştırması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gaziantep, 178 s.
- Tümkaya, S. (2011). Fen Bilimleri Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Öğrenme Stilllerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (3), 215-234.
- Uddin, M. R., Shimizu, K., & Widiyatmoko, A. (2020, June). Assessing secondary level students' critical thinking skills: inspiring environmental education for achieving

- sustainable development goals. *In Journal of Physics: Conference Series*, 1567 (2): 1-7
- Usher, E. L., & Pajares, F. (2006). Sources of academic and self-regulatory efficacy beliefs of entering middle school students. *Contemporary Educational Psychology*, 31, 125-141.
- Walsh, C. M., & Hardy, R. C. (1999). Dispositional differences in critical thinking related to gender and academic major. *Journal of Nursing Education*, 38 (4): 149- 155.
- Wiboonwachara, L. (2019). The Effects of Questioning Technique on Critical Thinking of Thai EFL Learners. *The New English Teacher*, 13 (2): 12-12.
- Woods, A. M., & Book, C. (1995). Critical thinking in middle school physical education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 66 (6): 39-43.
- Yağcı, U., & Aksoy, V. (2015). Müzik öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlikleriyle öğretmenlik öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (33): 84-104.
- Yenice, N. (2012). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeyleri ile problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (39): 36-58.
- Yorulmaz, M. (2019). Sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinde akademik öz yeterlik araştırması. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7 (1): 172-189.
- Zaybak, A., & Khorshid, L. (2006). Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 22(2), 137-146.
- Zohar, A., Weinberger, Y., & Tamir, P. (1994). The effect of the biology critical thinking project on the development of critical thinking. *Journal of Research in Science Teaching*, 31 (2): 183-196.

BİBLİYOGRAFYA

- Akarsu, B. (1975). *Felsefe terimler sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu. 408, 236 s.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. New York: Freeman
- Eggen, P. D., & Kauchak, D. P. (2006). *Strategies For Teachers Teaching Content and Thinking Skills*, Allyn Bacon.
- Demirel Ö., & Kaya Z. (2002). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Nugent, P. M., & Vitale, B. A. (2008). *Fundamental success: A course review applying critical thinking to test taking*. USA: F. A. Davis Company.
- McBride, R. (1992). Critical thinkingAn overview with implications for physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 11,112-125.
- Michaelis, J. U. (1988). *Social Studies For Children*, U.S.A New Jersey: Prentice Hall.
- Millburg, S. N. (2009). The effects of environmental risk factors on at-risk urban high school students' academic self-efficacy. University of Cincinnati.
- Özden, Y. (1999). *Öğrenme ve Öğretme*. Pegem Yayıncılık: Ankara.
- Schunk, D. H. (1996). Goal and self-evaluative influences during children's cognitive skill learning. *American Educational Research Journal*, 33, 359-382
- Shaughnessy, M.F., & Scott, P.C. (1986). Psychological Problems of Children With Learning Difficulties. To The Educational Resources Information Center, 86, 18.
- Sigel, I. E. (1991). Parents' Influence on Their Children's Thinking, A. COSTA (Ed), *Developing Minds: A Source Book For Teaching Thinking*, USA Virginia: Association For Supervision And Curriculum Development.
- Von Aster, E. (1994). *Bilgi teorisi ve mantık* (M. Gökberk, Çev.). İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). *Understanding by design* (2nd ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-regulation involves more than metacognition: A social cognitive perspective. *Educational Psychologist*, 30, 217-221.

EKLER

Ek- 1 Kişisel Bilgi Formu

Bilgi Formu

Açıklama: Sevgili öğretmen aday arkadaşlarım, bu araştırmada “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile diğer öğretmenlik branşı öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi” amaçlanmıştır. Lütfen her ifadeyi dikkatlice okuyunuz ve bu ifadelerden kendi durumunuza en uygun olanın yanındaki kutucuğa (x) işareti koyunuz. Araştırma sonuçlarının güvenilir olabilmesi, vereceğiniz cevapların yansız ve samimi olmasına bağlıdır. Araştırma bilimsel bir nitelik taşıdığından dolayı sizden isim istenmemektedir ve verdiğiniz cevaplar tamamen gizli kalacaktır. Lütfen cevapsız ifade bırakmayınız.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

1.Cinsiyetiniz:

1. ( ) Kadın 2. ( ) Erkek

2.Mezun olduğunuz lise:

1. ( ) Fen Lisesi 2. ( ) Sosyal Bilimler Lisesi 3. Anadolu Lisesi 4. ( ) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 5. ( ) Anadolu İmam-Hatip Lisesi 6. ( ) Çok Programlı Anadolu Lisesi
7. ( ) Spor Lisesi 8. ( ) Diğer Lise

3.Bölümünüz:

1. ( ) Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği 2. ( ) Sınıf Öğretmenliği Bölümü 3. ( ) ilköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü 4. ( ) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü 5. ( ) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü

4.Sınıfınız:

1. ( ) Sınıf 2. ( ) Sınıf 3. ( ) Sınıf 4. ( ) Sınıf

5.Ailenizin Aylık Geliri:

( ) 0–2325TL ( ) 2326–4000TL ( ) 4001–5700TL ( ) 5701TL-7400TL
( ) 7401TL ve Üstü

6. Anne Eğitim Durumu:

1. ( ) Okur- Yazar Değil 2. ( ) Okur-Yazar 3. ( ) ilkokul 4. ( ) Ortaokul 4. ( ) Lise 5. ( ) Ön lisans 6. ( ) Lisans 7. ( ) Lisans Üstü

7. Baba Eğitim Durumu:

1. ( ) Okur- Yazar Değil 2. ( ) Okur-Yazar 3. ( ) ilkokul 4. ( ) Ortaokul 4. ( ) Lise 5. ( ) Ön lisans 6. ( ) Lisans 7. ( ) Lisans Üstü

7. Baba Eğitim Durumu:

1. ( ) Okur- Yazar Değil 2. ( ) Okur-Yazar 3. ( ) ilkokul 4. ( ) Ortaokul 4. ( ) Lise 5. ( ) Ön lisans 6. ( ) Lisans 7. ( ) Lisans Üstü

8. Düzenli olarak spor yapıyor musunuz?(Haftada en az 3.gün 30'ar dk.)

1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır

9. Yapmış-yapıyor oldunuz spor türü:

1. ( ) Takım Sporları 2. ( ) Bireysel Sporlar 3. ( ) Her İkisi

10. Kitap okuma alışkanlığınız(1. Her gün düzenli kitap okuyorsanız: Var, Haftada birkaç gün veya ayda birkaç gün kitap okuyorsanız: Ara-Sıra, Kitap okumuyorsanız: Yok)

1. ( ) Var 2. ( ) Ara-Sıra 3. ( ) Yok

Ek- 2 Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği

Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği						
		Oldukça Fazla	Fazla	Kısmen Fazla	Az	Oldukça Az
1	Ders sırasında düzenli notlar tutma					
2	Sınıf tartışmasına katılma					
3	Kalabalık bir sınıfta bir soruyu cevaplama					
4	Az öğrencinin olduğu bir sınıfta bir soruyu cevaplama					
5	Objektif testler çözme (çoktan seçmeli, doğru-yanlış, Karşılaştırmalı vb.)					
6	Deneme soruları çözme					
7	Yüksek nitelikli bir dönem ödevi yazma					
8	Ders esnasında zor bir konuyu dikkatlice dinleme					
9	Bir başka öğrenciye ders verme					
10	Bir kavramı diğer bir öğrenciye anlatma					
11	Sınıfta anlamadığın bir kavramı öğretim elemanından tekrar anlatmasını isteme					

12	Birçok dersten çok iyi notlar alma					
13	İçeriği tamamen anlamak için yeterince çalışma					
14	Öğrenci derneğinde görev alma					
15	Ders dışı faaliyetlerde yer alma (spor, kulüpler vb.)					
16	Öğretim elemanlarının sana saygı duymasını sağlama					
17	Derslere düzenli olarak katılma					
18	Sıkıcı derslerde sürekli olarak derse katılma					
19	Bir öğretim elemanın derse dikkat ettiğini düşünmesini sağlama					
20	Metinde okuduğun fikirlerin çoğunu anlama					
21	Sınıfta sunulan fikirlerin çoğunu anlama					
22	Basit matematik hesaplarını kullanma					
23	Bilgisayar kullanma					
24	Matematik dersinde içeriğin çoğuna hâkim olma					
25	Bir öğretim elemanını tanımak için onunla özel olarak konuşma					
26	Ders içeriğini diğer derslerin materyaliyle ilişkilendirme					

27	Sınıfta bir öğretim elemanının düşüncesini yargılama					
28	Ders içeriği laboratuvar-atölye dersinde uygulama					
29	Kütüphaneyi güzel kullanma					
30	Sınavlardan güzel notlar alma					
31	Dersleri yoğun bir şekilde işlemek yerine yayarak çalışma					
32	Metin kitaplarındaki zor parçaları anlama					
33	İlgilenmediğiniz bir dersin içeriğine hâkim olma					

Ek- 3 Eleştirel (Kritik) Düşünme Eğilimi Ölçeği

		"Eleştirel (Kritik) Düşünme Eğilimi " Ölçeği					
		Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
1	Yaptığım işlerde ya da herhangi bir konuda zayıf olduğum noktalar varsa gidermeye çalışırım.						
2	Davranışlarımın diğer kişileri nasıl etkilediğinin farkındayım.						
3	Anlatılanlarda ya da okuduklarımda bilgiler arasındaki zıtlıkları bulabilirim.						
4	Alanımla ilgili bilgileri genişletmek için uğraşırım.						
5	Problemin nasıl çözüleceğine karar verdikten sonra mutlaka o çözümü denerim						
6	Benim için anlamlı olan bilgileri ve fikirleri düzenli bir şekilde organize edebilirim						
7	Herhangi bir konuda düşündüğüm zaman bir kalıba bağlı kaldığımı fark edersem bunu aşmaya çalışırım						

8	Duygularımın nasıl ve ne zaman beni etkilediğinin farkındayım.					
9	Herhangi bir konuda çalışma yaparken karşıma çıkan belirsizlikleri gidermeye çalışırım.					
10	Çalışmalarımnda uygun kriterleri, modelleri ya da kuralları uygularım					
11	Sözlü anlatımları kurallarına uygun olarak yapabilirim.					
12	Herhangi bir şey hakkındaki düşüncelerimi açıkça ifade ederim.					
13	Yaşamın diğer alanlarına ve farklı düşüncelerine karşı merak duyarım.					
14	Problemleri çözerken orijinal çözüm yolları kullanırım.					
15	Fikirlerin ve düşüncelerin güvenilir olup olmadığını kontrol ederim					
16	Bir ödev hazırlarken gerekli olan tüm bilgilere ulaşmaya çalışırım					
17						

	Problemin çözümü için birden fazla farklı çözüm yolu önerebilirim.					
18	Herhangi bir çalışmaya başlamadan önce verdiğim kararların beni nereye götüreceğini düşünürüm					
19	Çalışmalarımı değerlendirirken mutlaka ölçütlerden yararlanırım					
20	Herhangi bir konuda ihtiyacım olan bilgiye nasıl ulaşacağımı bilirim.					
21	Olayları ya da bilgileri karşılaştırırken ayrıntılara inebilirim.					
		Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
22	Öğrendiklerimi diğer alanlara uygulayabilirim.					
23	Diğer insanların fikirlerini dikkatli bir şekilde dinlerim.					
24	İlgilendiğim konu ile ilgili olmayan bilgilerin farkında olur ve onları ayıklarım.					

25	Fikirlerini dinlediğim ya da okuduğum kişinin ne anlatmak istediğini anlayabilirim.					
26	Herhangi bir yazı okuduğumda ana fikrî çabucak bulabilirim.					
27	Kararlarımı vermeden düşüncelerimi kontrol ederim.					
28	Derslerde tartışmalara katılmaktan zevk alıyorum.					
29	Herhangi bir işe başlamadan ya da karar vermeden önce nasıl yapacağımı düşünür ve planlarım.					
30	Problemi çözmeden önce değişik açılardan görmek için uğraşırım.					
31	Karşıma çıkan zorlukları kolayca tanıyabilirim.					
32	Düşünmeden önce konuşmam ve yazmam.					
33	Herhangi bir olayın ardında yatan nedenleri araştırırım.					
34	Bilgileri analiz ederken değişiklikleri göz önüne alırım.					
35						

	Kararlarımdan önce uygun verileri toplarım.					
36	Derslerime ve çalışmalarına karşı dikkatimi yoğunlaştırabilirim.					
37	Neden ve sonuçlarıyla problemleri objektif olarak analiz edebilirim					
38	Bilgi, düşünce ve fikirleri daha iyi anlamak için sorular sorabilirim					
39	Yaptığım ödevlere ya da işlere dört elle sarılırım.					
40	Yaptığım işlerin ne olduğunu daha iyi anlayabilmek için onu önce parçalara ayırır sonra tekrar birleştiririm.					
41	Kendime güvenirim.					
42	Derslerimle ve derslerimin gerekleriyle sürekli ilgilenirim.					
43	Herhangi bir işle uğraşırken bir engelle karşılaştığımda pes etmem.					
44						

	Bir ödevi, projeyi ya da işi bitirdikten sonra onu değerlendiririm.					
45	Yaptıklarımı genelde kusursuz ve tam yaparım.					
46	Çalışmalarında kendi kendimi motive edebiliyorum.					
47	Hiçbir şeyi dış görünüşüne göre değerlendirmem.					
48	Karar vermeden önce yeterli veri toplarım.					
49	Gerektiğinde esnek davranmasını bilirim.					

Ek- 4 Eleştirel (Kritik) Düşünme Eğilimi Ölçeği İzin Yazısı

Sayın Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ

Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı yüksek Lisans öğrencisiyim “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencileri ile Diğer Öğretmenlik Branşlarında Okuyan Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Akademik Öz-Yeterliliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” isimli tez çalışmam bulunmaktadır. Geliştirmiş olduğunuz “Eleştirel (Kritik) Düşünme Eğilim Ölçeğini” tezimde kaynak göstererek kullanmak üzere izninizi talep etmekteyim.

Şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim

Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ <nsemerci@bartin.edu.tr>

10 Mart Sal 10:23

Alıcı: ben

Merhaba,

Ölçeği kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar.

Ek- 5 Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği İzin Yazısı

Sayın Gülay EKİNCİ

Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı yüksek Lisans öğrencisiyim “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencileri ile Diğer Öğretmenlik Branşlarında Okuyan Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Akademik Öz-Yeterliliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” isimli tez çalışmam bulunmaktadır. Türkçeye uyarlamış olduğunuz Akademik Öz-Yeterlik Ölçeğini tezimde kaynak göstererek kullanmak üzere izninizi talep etmekteyim.

Şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Sedat hocam merhabalar,

İstemiş olduğunuz ölçme aracı ve makalesi ektedir. Çalışmanızda kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar dilerim.

Prof. Dr. Gülay Ekici

Gazi University

Gazi Education Faculty

Department of Educational Sciences

06500 Besevler-Teknikokullar Ankara, Türkiye

E-mail: gulayekici@yahoo.com & gekici@gazi.edu.tr

Fax:+90 312-2120059

Telephone:+90 312-2121764

ÖZGEÇMİŞ